Relációs adatbázisok tervezése

- **E/K diagram transzformálásával kapott relációs adatbázisséma optimalizálása függőségek ismeretében.**
- A **lehetséges előfordulások** azok, amelyek az előre adott **F** megszorításokat, függőségeket kielégítik.
- A sémákhoz hozzávesszük a függőségeket is: **{R(A1,...,An), F}**
- Rossz adatbázisséma:
- **megrendelés(név,cím,áru)** és azok a lehetséges előfordulások, ahol 1 szállítónévhez legfeljebb 1 cím tartozik (**név→cím**).
- Problémák:
  - redundancia: (n,c) párt többször tároljuk.
  - módosítási anomália: ha n címe c'-re módosul, akkor több sorban is változtatni kell.
  - törlési anomália: ha n nem szállít árut, és nullérték nem szerepelhet, akkor az (n,c) információt elveszítjük.
  - beszúrási anomália: hiába ismerjük az n szállító c címét, addig nem tudjuk ezt tárolni, amíg nincs hozzá megrendelés.

név	cím	áru
n	c	a1
n	c	a2
n	c	a3

Relációs adatbázisok tervezése

- Megoldás: dekomponálás normálformájú relációkra.
- A **{megrendelés(név,cím,áru), {név→cím}}** sémát dekomponáljuk:
  - **{szállító(név,cím),{név→cím}}**
  - **{szállít(név,áru), ∅}** /* nem adunk meg függőséget */
- A dekomponált sémák már kevésbé redundánsak, és az anomáliákat is kiküszöböltük.

szállító:

név	cím
n1	c1
n2	c2
n3	c3

szállít:

név	áru
n1	a1
n1	a2
n1	a3
n2	a2
n2	a4
n3	a1
n3	a5

Függőségek

- Megszorítások, függőségek típusai:
  - funkcionális függőség (ff)
  - többértékű függőség (tf)
  - gyenge többértékű függőség (gtf)
  - beágyazott többértékű függőség (etf)
  - összekapcsolási függőség (jf)
  - egyenlőséggeneráló függőség (egd)
  - sorgeneráló függőség (tgd)

A definíciók pontos kimondása később fog szerepelni!

- A leggyakoribbak a funkcionális és többértékű függőségek használata.
- A függőségekhez tartozó redundancát csökkentő normálformák:
  - Boyce-Codd normálforma (BCNF)
  - 3. normálforma (3NF)
  - 4. normálforma (4NF)
- Léteznek más normálformák (2NF, 5NF, 6NF), de ezeket gyakorlatban ritkán használjuk. 1NF – en azt értjük, hogy az adatok relációkban szerepelnek, és minden értéket atominak tekintünk, azaz még ha van is belső struktúrája az értéknek, akkor sem vesszük ezt figyelembe, hanem egységként kezeljük.
- A dekompozíciók tulajdonságai:
  - veszteségmentes (a dekomponált táblákban ugyanaz az információ szerepel, mint az eredeti táblában).
  - függőségőrzés (a dekomponált táblákhoz tartozó függőségekből következnek az eredeti táblára felírt függőségek).

Funkcionális függőségek

- **Definíció**: $X \longrightarrow Y$ funkcionális függőség, ahol $X,Y \subseteq \{A1,A2,\ldots,An\}$.
- **Definíció:** Egy $\{A1,A2,\ldots,An\}$ sémájú **r reláció kielégíti** $X \longrightarrow Y$-t akkor és csak akkor, ha

  $\forall\ t1,t2 \in r$ esetén $(t1[X]=t2[X] \Rightarrow t1[Y]=t2[Y])$.
- A kulcsok megadása is funkcionális függőségek megadását jelenti.
- Ha minden lehetséges relációban $X \rightarrow R$ teljesül, akkor X szuperkulcsa R-nek F-re nézve.
- A minimális szuperkulcsot kulcsnak nevezzük.

Példa funkcionális függőségekre

- r:

A	B	C
0	0	0
0	0	1
0	1	1

r kielégíti például a következő függőségeket:

$B \rightarrow A$

$B \rightarrow B$

$BC \rightarrow A$

$BC \rightarrow AB$

$BC \rightarrow ABC$

r nem elégíti ki például a következő függőségeket:

$A \rightarrow B$

$B \rightarrow C$

$AB \rightarrow C$

$AB \rightarrow ABC$

Funkcionális függőségek

- Mennyi funkcionális függőség írható fel n oszlopos séma esetén?
- 2^{2n} (Üres halmaz is halmaz!)
- $X \rightarrow \emptyset$ minden relációra teljesül.
- $\emptyset \rightarrow Y$ akkor teljesül, ha a reláció minden sora megegyezik Y-on.
- $X \rightarrow X$ mindig teljesül.
- $Y \subseteq X$ esetén $X \rightarrow Y$ minden relációra teljesül. (Ezek a triviális funkcionális függőségek.)
- Ha megadunk egy F halmazt, amely véges sok funkcionális függőséget tartalmaz, akkor mely függőségeket szerepeltetjük fölöslegesen, olyan értelemben, hogy a többiből már következik a fölösleges függőség?

Implikációs probléma

- SAT(X $\rightarrow$Y) := { r | r kielégíti X$\rightarrow$Y-t}.
- F={funkcionális függőségek adott halmaza},

  SAT(F):= { r | r kielégíti F összes függőségét}.
- SAT(F)= $\bigcap_{X \rightarrow Y \in F} SAT(X \rightarrow Y)$
- **Logikai implikáció** (adott függőségekből logikailag következik-e egy függőség):

  F|= X$\rightarrow$Y $\Leftrightarrow$ SAT(F) $\subseteq$ SAT(X $\rightarrow$Y).
- Definíció alapján végtelen sok r táblára kellene ellenőrizni.
- Megoldás: Axiomatizálás

Armstrong-axiómák

Legyen $X,Y \subseteq R$, és XY jelentse az X és Y attribútumhalmazok egyesítését.

- A1 (reflexivitás): $Y \subseteq X$ esetén $X \rightarrow Y$.
- A2 (tranzitivitás): $X \rightarrow Y$ és $Y \rightarrow Z$ esetén $X \rightarrow Z$.
- A3 (bővíthetőség): $X \rightarrow Y$ és tetszőleges Z esetén $XZ \rightarrow YZ$.
- $X \rightarrow Y$ levezethető F-ből, ha **van olyan $X1 \rightarrow Y1$, ..., $Xk \rightarrow Yk$,..., $X \rightarrow Y$ véges levezetés**, hogy $\forall$k-ra
  - $Xk \rightarrow Yk \in F$ vagy
  - $Xk \rightarrow Yk$ az A1,A2,A3 axiómák alapján kapható a levezetésben előtte szereplő függőségekből.

Armstrong-axiómák

- $F \vdash X \rightarrow Y$, ha $X \rightarrow Y$ levezethető F-ből.
- Mi a kapcsolat a levezethetőség és a logikai implikáció között?
- Az axiómarendszer **helyes,** ha $\forall$ F és $\forall$ $X \rightarrow Y$ esetén

  $F \vdash X \rightarrow Y \;\Rightarrow\; F \models X \rightarrow Y$. (Ami levezethető, az logikailag is következik.)
- Az axiómarendszer **teljes**, ha $\forall$ F és $\forall$ $X \rightarrow Y$ esetén

  $F \models X \rightarrow Y \;\Rightarrow\; F \vdash X \rightarrow Y$. (Minden logikai következmény levezethető.)
- $F^+ := \{X \rightarrow Y \mid F \models X \rightarrow Y\}$ F összes logikai következménye (F logikai lezártja)
- $F^* := \{X \rightarrow Y \mid F \vdash X \rightarrow Y\}$ F-ből levezethető összes függőség (F levezethetőség szerinti lezártja).
- Az axiómarendszer **helyes és teljes** (másképpen fogalmazva): $\forall$ F-re $F^+ = F^*$.

Armstrong-axiómák

- A lezárások tulajdonságai:

1. $F \subseteq F^+$ és $F \subseteq F^*$ (reflexivitás)
2. $F \subseteq G$ esetén $F^+ \subseteq G^+$ és $F^* \subseteq G^*$ (monotonitás)
3. $F^{++} = F^+$ és $F^{**} = F^*$ (idempotencia)

- Általában lezárási operátornak hívunk egy halmazokon értelmezett műveletet, ha ezzel a 3 tulajdonsággal rendelkezik.
- **Bizonyítás** (* lezárás): 1,2 a levezethetőség definíciójából triviális. Emiatt $F^* \subseteq F^{**}$. Legyen $X \rightarrow Y \in F^{**}$. Vegyük az $X \rightarrow Y$ egy levezetését F^*-ből. A levezetésben szereplő F^*-beli függőségek helyett írjuk be azokat a levezetéseket, ahogy F-ből levezethetők. Az így felfújt levezetés $X \rightarrow Y$-nak lesz levezetése az F-ből, vagyis $X \rightarrow Y \in F^*$. **q.e.d.**
- **Bizonyítás** ($^+$ lezárás): 1,2 a logikai implikáció definíciójából triviális. Emiatt $F^+ \subseteq F^{++}$. Legyen $r \in SAT(F)$. Ekkor $r \in SAT(F^+)$. Legyen $X \rightarrow Y \in F^{++}$. Ekkor $r \in SAT(X \rightarrow Y)$. Tehát $F \models X \rightarrow Y$, azaz $X \rightarrow Y \in F^+$. **q.e.d.**

Armstrong-axiómák

- További levezethető szabályok:

1. (Egyesítési szabály): $F \vdash X \rightarrow Y$ és $F \vdash X \rightarrow Z$ esetén $F \vdash X \rightarrow YZ$.
2. (Pszeudotranzitivitás): $F \vdash X \rightarrow Y$ és $F \vdash WY \rightarrow Z$ esetén $F \vdash XW \rightarrow Z$.
3. (Dekomponáló szabály): $F \vdash X \rightarrow Y$ és $Z \subseteq Y$ esetén $F \vdash X \rightarrow Z$.

- **Bizonyítás (1)**: Bővítési axióma miatt $F \vdash XX \rightarrow YX$ és $F \vdash YX \rightarrow YZ$, és $XX=X$, valamint a tranzitivitási axióma miatt $F \vdash X \rightarrow YZ$.
- **Bizonyítás (2)**: Bővítési axióma miatt $F \vdash XW \rightarrow YW$, és $YW=WY$, valamint a tranzitivitási axióma miatt $F \vdash XW \rightarrow Z$.
- **Bizonyítás (3):** Reflexivitási axióma miatt $F \vdash Y \rightarrow Z$, és tranzitivitási axióma miatt $F \vdash X \rightarrow Z$.
- **Következmény**: $F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow \forall Ai \in Y$ esetén $F \vdash X \rightarrow Ai$
- A következmény miatt <u>feltehető, hogy a függőségek jobb oldalai 1 attribútumból</u> állnak.

Armstrong-axiómák

- A bal oldalak nem szedhetők szét:
  $\{AB \rightarrow C\} \not\models A \rightarrow C$.
  Ehhez elég egy ellenpélda:
  $r \in SAT(AB \rightarrow C)$, de
  $r \notin SAT(A \rightarrow C)$.

A	B	C
0	0	0
0	1	2
0	2	1

- $\{A \rightarrow C\} \vdash AB \rightarrow C$ viszont igaz:
  $A \subseteq AB$ miatt $\{A \rightarrow C\} \vdash AB \rightarrow A$,
  és $\{A \rightarrow C\} \vdash A \rightarrow C$, majd a tranzitivitás axiómát alkalmazzuk.
- (R,F) séma esetén legyen $X \subseteq R$.
- $X^{*(F)} := \{A \mid F \vdash X \rightarrow A\}$ az X attribútumhalmaz (levezethetőség szerinti) lezárása F-re nézve.

Armstrong-axiómák

- **Következmény: $F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow Y \subseteq X^*$.**
- **Bizonyítás**:
  ($\Rightarrow$) $\forall A \in Y$ esetén a reflexivitás és tranzitivitás miatt $F \vdash X \rightarrow A$, azaz $Y \subseteq X^*$.
  ($\Leftarrow$) $\forall A \in Y \subseteq X^*$ esetén $F \vdash X \rightarrow A$, és az egyesítési szabály miatt $F \vdash X \rightarrow Y$. **q.e.d.**
- Az X^* lezárási operátor.
- **Bizonyítás:**
  1. A reflexivitás miatt $F \vdash X \rightarrow X$, és a dekompozíciós szabály miatt $\forall A \in X$ esetén $F \vdash X \rightarrow A$, azaz $X \subseteq X^*$.
  2. Legyen $X \subseteq Y$ és $A \in X^*$. Ekkor $F \vdash X \rightarrow A$, továbbá a reflexivitás miatt $F \vdash Y \rightarrow X$, és a tranzitivitás miatt $F \vdash Y \rightarrow A$, azaz $A \in Y^*$. Tehát $X^* \subseteq Y^*$.
  3. Előző kettőből következik, hogy $X^* \subseteq X^{**}$. Az egyesítési szabályból következik, hogy $F \vdash X \rightarrow X^*$. Legyen $A \in X^{**}$. Ekkor $F \vdash X^* \rightarrow A$ és a tranzitivitási axiómából következik, hogy $F \vdash X \rightarrow A$, azaz $A \in X^*$. **q.e.d.**

Armstrong-axiómák

- $X^{+(F)}:=\{A \mid F|=X\rightarrow A\}$ az X attribútumhalmaz (logikai) lezárása F-re nézve.
- Az X^+ is lezárási operátor.
- **Bizonyítás:**

  1. $\forall r\in SAT(X\rightarrow X)$, így $X\subseteq X^+$.

  2. Legyen $X\subseteq Y$. Vegyünk egy tetszőleges $r\in SAT(F)$ relációt. Ha r két sora megegyezik Y-n, akkor X-n is megegyeznek. Legyen $A\in X^+$, ekkor a két sor A-n is megegyezik, azaz $r\in SAT(Y\rightarrow A)$, tehát $A\in Y^+$.

  3. Az előző kettőből következik, hogy $X^+\subseteq X^{++}$. Vegyünk egy $r\in SAT(F)$ tetszőleges relációt. Ha r két sora megegyezik X-en, akkor megegyezik X^+ minden elemén, azaz X^+-on is. Legyen $A\in X^{++}$. Ekkor ez a két sor A-n is megegyezik. Tehát $A\in X^+$, vagyis $X^{++}\subseteq X^+$. **q.e.d.**
- *Be fogjuk látni, hogy az Armstrong-axiómarendszer helyes és teljes, azaz $\forall$ F-re $F^+=F^*$, és emiatt $\forall$ X-re $X^+= X^*$.*

Armstrong-axiómák

- **Tétel:** Az Armstrong axiómarendszer helyes és teljes. ($\forall F$ és $\forall X \rightarrow Y$ esetén $F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow F \models X \rightarrow Y$.)
- **Bizonyítás** (helyesség). **A levezetés lépésszáma (k) szerinti <u>indukció</u>.**

  $k=1$. A levezetés $X1 \rightarrow Y1$. Ekkor vagy $X1 \rightarrow Y1 \in F$, vagy $Y1 \subseteq X1$. (A tranzitivitási és bővítési axióma alkalmazásához két, illetve egy függőséget már le kellett volna vezetni.) Mindkét esetben $F \models X1 \rightarrow Y1$.

  k hosszú levezetés esetén válasszuk szét az eseteket aszerint, hogy melyik szabályt alkalmaztuk utoljára. A levezetésben szereplő összes függőség legfeljebb k-1 hosszú levezetéssel kapható F-ből, így ezek mindegyike logikai következmény is az indukció miatt.

Armstrong-axiómák

- ***Tétel**: Az Armstrong axiómarendszer helyes és teljes. ($\forall F$ és $\forall X \to Y$ esetén $F \vdash X \to Y \Leftrightarrow F \models X \to Y$.)*
- **Bizonyítás folytatása** (helyesség).
- - Ha a k-ik függőség F-ben szerepel, vagy $Yk \subseteq Xk$, akkor $F \models Xk \to Yk$.

  - Tegyük fel, hogy utoljára a tranzitivitást alkalmaztuk a levezetésben szereplő $X \to Z$, $Z \to Y$, függőségekre, azaz $Xk=X$, és $Yk=Y$. Vegyünk egy $r \in SAT(F)$ tetszőleges relációt. Ha r két sora megegyezik X-en, akkor Z-n is megegyeznek, mivel $X \to Z$ logikai következménye F-nek, továbbá Y-on is megegyeznek, mivel $Z \to Y$ is logikai következménye F-nek. Tehát $F \models X \to Y$, azaz $F \models Xk \to Yk$.

  - Tegyük fel, hogy utoljára a bővítést alkalmaztuk a levezetésben szereplő $X \to Y$ függőségre, azaz valamilyen Z-re $Xk=XZ$, és $Yk=YZ$. Vegyünk egy $r \in SAT(F)$ tetszőleges relációt. Ha r két sora megegyezik XZ-en, akkor X-en és Z-n is megegyeznek, és mivel $X \to Y$ indukció miatt logikai következménye F-nek, így Y-on is megegyeznek, tehát összességében YZ-en is megegyeznek, azaz $F \models XZ \to YZ$, vagyis $F \models Xk \to Yk$. **q.e.d**.

Armstrong-axiómák

- ***Tétel:*** *Az Armstrong axiómarendszer helyes és teljes. ($\forall F$ és $\forall X \rightarrow Y$ esetén $F \vdash X \rightarrow Y$ $\Leftrightarrow$ $F \models X \rightarrow Y$.)*
- **Bizonyítás** (teljesség). Indirekten bizonyítjuk.

  Legyen F-nek logikai következménye az $X \rightarrow Y$, de ne legyen levezethető F-ből. ($F \models X \rightarrow Y$, de $F \nvdash X \rightarrow Y$.) Legyen r a következő kétsoros reláció.

X*	R-X*
000.....0000	000.....0000000
000.....0000	111.....1111111

Armstrong-axiómák

<u>Ez valódi felbontás</u>, mert $X^*=R$ esetén $Y \subseteq X^*$ teljesülne, azaz $F \vdash X \rightarrow Y$ következne.

<u>Belátjuk, hogy $r \in SAT(F)$</u>. Legyen $V \rightarrow W \in F$.

- Ha $V \not\subseteq X^*$, akkor a két sor különbözik V-n, tehát $r \in SAT(V \rightarrow W)$.

- Ha $V \subseteq X^*$, és $W \subseteq X^*$, akkor a két sor megegyezik V-n, de W-n is, azaz $r \in SAT(V \rightarrow W)$.

- Ha $V \subseteq X^*$, de $W \not\subseteq X^*$, akkor vegyünk egy $A \in W-X^*$ attribútumot. Ekkor $F \vdash X \rightarrow V$, $F \vdash V \rightarrow W$, $F \vdash W \rightarrow A$, azaz $F \vdash X \rightarrow A$, vagyis $A \in X^*$, de ez ellentmond az $A \in W-X^*$ választásnak, tehát ez az eset nem fordulhat elő.

Armstrong-axiómák

Mivel $F \models X \rightarrow Y$ és $r \in SAT(F)$, ezért $r \in SAT(X \rightarrow Y)$ is teljesül.

Másrészt r mindkét sora megegyezik X*-on, és $X \subseteq X^*$ miatt X-en is, viszont $F \not\vdash X \rightarrow Y$ miatt $Y \not\subseteq X^*$, azaz az Y tartalmaz olyan attribútumot, amelyben különböző értékek szerepelnek, vagyis a két sor nem egyezik meg Y-on. Következésképpen $\mathbf{F \not\models X \rightarrow Y}$, ami ellentmondás. **q.e.d.**

Armstrong-axiómák

- Az Armstrong-axiómarendszer "helyes és teljes" tulajdonságának következményei:
  - $F^+=F^*$
  - $X^+=X^*$
  - $\boxed{\mathbf{F \models X \rightarrow Y \Leftrightarrow F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow Y \subseteq X^*}}$
- Az implikációs probléma megoldásához elég az <u>X*-ot hatékonyan kiszámolni</u>.
- **Algoritmus (X* kiszámítására):**

  /* Iteráció, amíg X(n) változik */

  $X(0):=X$

  $X(n+1):= X(n) \cup \{A \mid \underline{Y \rightarrow Z \in F}, A \in Z, Y \subseteq X(n)\}$

  Ha $X(v+1)=X(v)$, akkor $X(v)=X^*$.
- Ha az (R,F,X) input leírási hossza k, akkor az algoritmus lépésszáma $O(k^2)$.
- A hatékonyság megfelelő könyveléssel lineárisssá, $O(k)$ lépésűvé tehető.

Attribútumhalmaz lezárása

- **Ha $X(v+1)=X(v)$, akkor $X(v)=X^*$.**
- **Bizonyítás** ($X(v)\subseteq X^*$):

  $X(0)=X\subseteq X^*$

  <u>indukció:</u> <u>$X(n)\subseteq X^*$</u>

  $X(n+1):= X(n) \cup \{A \mid Y\rightarrow Z\in F,\ A\in Z,\ Y\subseteq X(n)\}$

  $Y\subseteq X(n) \subseteq X^*$ miatt $F \vdash X\rightarrow Y$

  $Y\rightarrow Z\in F$ miatt $F \vdash Y\rightarrow Z$

  $A\in Z$ és a reflexivitási axióma miatt $F \vdash Z\rightarrow A$

  A *tranzitivitási axióma* miatt $F \vdash X\rightarrow A$, azaz $A\in X^*$. **q.e.d.**

Attribútumhalmaz lezárása

- **Ha $X(v+1)=X(v)$, akkor $X(v)=X^*$.**
- **Bizonyítás ($X^* \subseteq X(v)$):**

  Indirekten tegyük fel, hogy van olyan $A \in X^*$, amelyre $A \notin X(v)$.
  Legyen r a következő kétsoros reláció:
  (Ez valódi felbontása R-nek, mert ha $X(v)=R$ lenne, akkor $X^* \subseteq X(v)=R$ teljesülne.)

X(v)	R-X(v)
000.....0000	000.....0000000
000.....0000	111.....1111111

  Belátjuk, hogy $r \in SAT(F)$.

  Legyen $V \rightarrow W \in F$.
  - Ha $V \not\subset X(v)$, akkor a két sor különbözik V-n, tehát $r \in SAT(V \rightarrow W)$.
  - Ha $V \subseteq X(v)$, és $W \subseteq X(v)$, akkor a két sor megegyezik V-n, de W-n is, azaz $r \in SAT(V \rightarrow W)$.
  - Ha $V \subseteq X(v)$, de $W \not\subset X(v)$, akkor vegyünk egy $B \in W-X(v)$ attribútumot. Ekkor $V \subseteq X(v)$, $V \rightarrow W \in F$, $B \in W$, azaz $B \in X(v+1)=X(v)$, de ez ellentmond a $B \in W-X(v)$ választásnak, tehát ez az eset nem fordulhat elő.

  $A \in X^*$ miatt $F \vdash X \rightarrow A \Leftrightarrow F \models X \rightarrow A$, és mivel $r \in SAT(F)$, ezért $r \in SAT(X \rightarrow A)$.
  $X \subseteq X(v)$, és $A \notin X(v)$ miatt $r \notin SAT(X \rightarrow A)$, ami ellentmondás. **q.e.d.**

Attribútumhalmaz lezárása

R=ABCDEFG, {AB→C, B→G, CD→EG, BG →E}

X=ABF, **X*=?**

X(0):=**ABF**

X(1):=ABF∪{C,G}=ABCFG

X(2):=ABCFG ∪{C,G,E}=ABCEFG

X(3):=ABCEFG

X*=X(2)=**ABCEFG**

- R-nek K⊆R szuperkulcsa F-re nézve:
  - **F |= K→R ⇔ R⊆ K*(⊆ R) ⇔ R=K***
- R-nek K⊆R kulcsa F-re nézve:
  - **F |= K→R ⇔ R⊆ K*(⊆ R) ⇔ R=K***
  - minden X ⊂ K valódi részhalmazra:
    - **F |≠ X→R ⇔ R ≠ X***

Veszteségmentes dekompozíció

- **(R,F)** sémát felbontunk **(R1,F1),...,(Rk,Fk)** részekre úgy, hogy minden R-hez tartozó r lehetséges előfordulás (azaz $r \in SAT(F)$) esetén a felbontások ugyanazt az információt tárolják mint r.
- d={(R1,F1),...,(Rk,Fk)} az (R,F) dekompozíciója, ha nem marad ki attribútum, azaz $R1 \cup ... \cup Rk = R$.
- r és (r1,...,rk) információtartalma megegyezik, ha lekérdezésekkel r-ből, illetve (r1,...,rk)-ból ugyanazokat lehet megkapni, azaz
  - minden Q relációs algebrai kifejezéshez létezik olyan Q' relációs algebrai kifejezés, amire Q(r)=Q'(r1,...,rk), és fordítva:
  - minden Q' relációs algebrai kifejezéshez létezik olyan Q relációs algebrai kifejezés, amire Q(r)=Q'(r1,...,rk).
- ri:= $\Pi_{Ri}(r)$
- Speciálisan Q(r)=r esetén ri-kből milyen Q'-vel lehet visszanyerni az r-t?
- Q'(r1,...,rk):=r1|><|...|><|rk mikor jó erre?
- **d={(R1,F1),...,(Rk,Fk)}** az **(R,F)** veszteségmentes dekompozíciója, ha minden **$r \in SAT(F)$** esetén **$r = \Pi_{R1}(r)$|><|...|><| $\Pi_{Rk}(r)$**

Veszteségmentes dekompozíció

A	B	C
0	0	0
1	0	1

?

=

A	B
0	0
1	0

|><|

B	C
0	0
0	1

=

A	B	C
0	0	0
1	0	1
0	0	1
1	0	0

- Új sorok keletkeztek.
- $r \subseteq \Pi_{R1}(r)|><|...|><|\Pi_{Rk}(r)$ <u>mindig teljesül</u>:
  - $t \in r$ esetén minden i-re $ti=t(Ri) \in \Pi_{Ri}(r)$, azaz
    $t = t1|><|...|><|tk \in \Pi_{R1}(r)|><|...|><|\Pi_{Rk}(r)$
- A veszteségmentességhez elég ellenőrizni, hogy minden $r \in SAT(F)$ esetén $r \supseteq \Pi_{R1}(r)|><|...|><|\Pi_{Rk}(r)$.

Veszteségmentes dekompozíció

- Legyen $m_d(r) := \Pi_{R1}(r) |><| \ldots |><| \Pi_{Rk}(r)$.
- Kijött, hogy **minden r-re $r \subseteq m_d(r)$.**
- **Minden i-re $\Pi_{Ri}(m_d(r)) = \Pi_{Ri}(r)$**, ugyanis
  - Π monoton, tehát $\Pi_{Ri}(m_d(r)) \supseteq \Pi_{Ri}(r)$,
  - legyen $t' \in \Pi_{Ri}(m_d(r))$, akkor van olyan $ti \in \Pi_{Ri}(r)$, hogy $t' = \Pi_{Ri}(t1 |><| \ldots |><| tk) = ti$, azaz $t' \in \Pi_{Ri}(r)$.
- **$m_d(m_d(r)) = m_d(r)$**, ugyanis
  - $m_d(m_d(r)) = \Pi_{R1}(m_d(r)) |><| \ldots |><| \Pi_{Rk}(m_d(r)) =$
    $= \Pi_{R1}(r) |><| \ldots |><| \Pi_{Rk}(r) = m_d(r)$.
- Hogy lehet (R,F,d) esetén eldönteni, hogy d veszteségmentes dekompozíciója-e R-nek F-re nézve?

Veszteségmentes dekompozíció

- **Chase algoritmus a veszteségmentesség eldöntésére:**

  INPUT: (R(A1,...,An),F,d=(R1,...,Rk))
  /* feltehető, hogy F-ben a jobboldalak 1 attribútumot tartalmaznak */

  Képezünk egy r(0),r(1),r(2),...,r(v) relációkból álló sorozatot.

  OUTPUT: d veszteségmentes F-re $\Leftrightarrow$ $(a_1,...,a_n) \in r(v)$.

  Az r(0) kiindulási reláció ti sor j-ik eleme (i=1..k, j=1..n):

  – **t(i,j):= a_j**, ha **Aj$\in$ Ri,**
  – **t(i,j):= $b_{i,j}$** ,ha **Aj$\notin$ Ri.**

  (Tehát r(0)-nak annyi sora van, amennyi tagja van a d dekompozíciónak.)

Veszteségmentes dekompozíció

A sorozatban az r(p+1) relációt úgy kapjuk, hogy az F valamelyik alkalmazható függőségét alkalmazzuk az r(p)-re, és ezt addig csináljuk, amíg lehet, azaz r(v)-re már F egyik függősége sem alkalmazható.

Egy $X \rightarrow Aj \in F$ alkalmazható r(p)-re, ha r(p) megsérti az $X \rightarrow Aj$ függőséget. Az **alkalmazás** azt jelenti, hogy értékeket azonosítunk a reláció Aj oszlopában, pontosabban

> $t,t' \in r(p)$, és $t[X]=t'[X]$, de $t(Aj) \neq t'(Aj)$, akkor a t(Aj) és t'(Aj) érték közül az **egyiket lecseréljük a másikra** a teljes Aj oszlopban.

Preferencia a cserénél:

- ha mindkettő $b._j$ szimbólum, akkor mindegy, hogy melyiket cseréljük a másikra,

- ha egyik a_j, a másik $b._j$ szimbólum, akkor a $b._j$-t cseréljük a_j-re.

- *az algoritmus garantálja, hogy az Aj oszlopban csak j indexű* $\boldsymbol{a_j}$ *szerepelhet, így a különböző* a_j*-k esete nem fordulhat elő.*

Veszteségmentes dekompozíció

Minden cserénél eggyel csökken a relációban szereplő különböző szimbólumok száma. Új szimbólum nem jön be, így az algoritmus meg fog állni.

- **d veszteségmentes F-re $\Rightarrow$ $(a_1,\ldots,a_n)\in r(v)$.**
- **Bizonyítás.**
  Mivel r(v)-re már F függőségei nem alkalmazhatók, ezért $r(v)\in SAT(F)$.

  A veszteségmentesség miatt $m_d(r(v))=r(v)$.

Veszteségmentes dekompozíció

Mivel a-t sosem cserélünk le b-re, ezért az r(0)-ban szereplő **a-k** végig a helyükön maradnak, azaz r(v)-ben is ugyanott szerepelnek.

Emiatt minden i=1..k-ra a $\Pi_{Ri}(r(v))$ vetületben lesz **csupa a-s** sor, és ezek összekapcsolása, ami pont az $(a_1,...,a_n)$ sor, benne lesz $m_d(r(v))$-ben, azaz r(v)-ben.

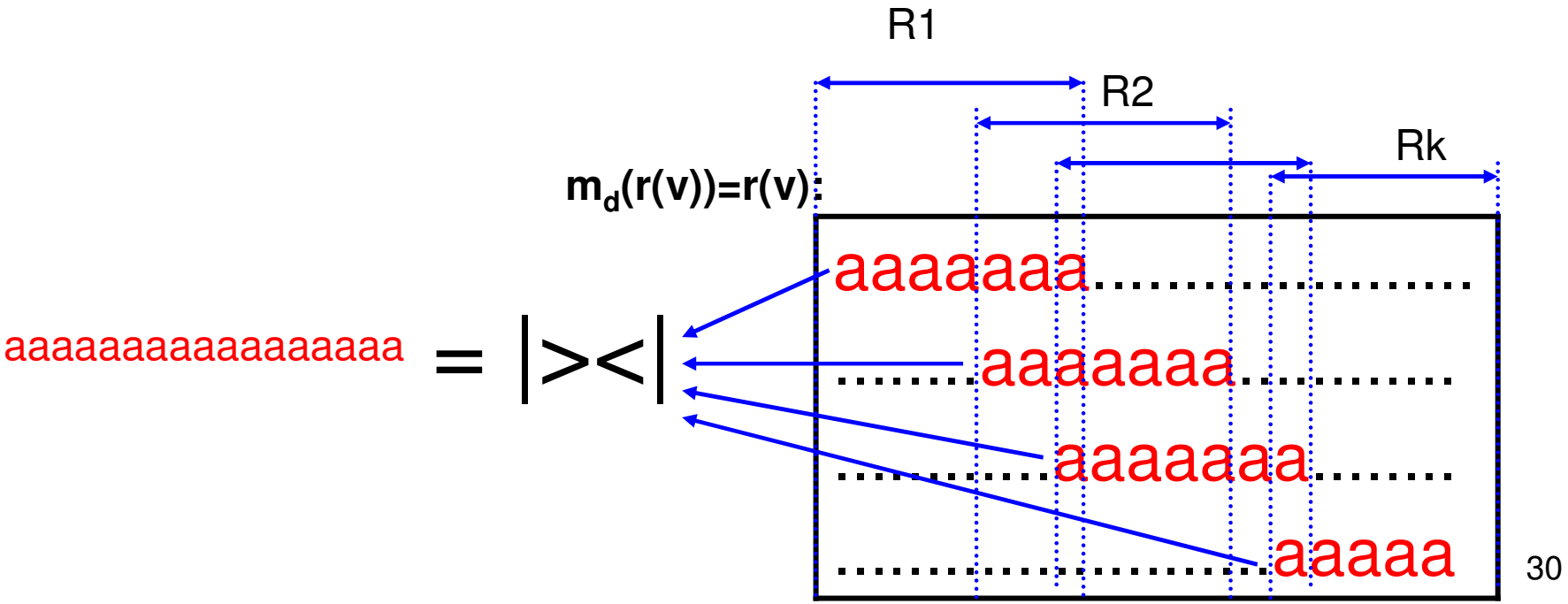

Veszteségmentes dekompozíció

- **d veszteségmentes F-re $\Leftarrow$ $(a_1,\ldots,a_n)\in r(v)$.**
- **Bizonyítás.**

Az r(0),r(1),r(2),...,r(v) relációkhoz Q(0),Q(1),...,Q(v) lekérdezéseket feleltetünk meg. (A lekérdezéseket **tartománykalkulusban** adjuk meg.)

$$Q(0):= \{a_1,\ldots,a_n|\exists b..\exists b..(r(t1) \wedge\ldots\wedge r(tk))\},$$

ahol az r(0) táblában szereplő összes b..-t kvantáljuk, és ti az r(0) tábla i-edik sora (i=1..k).

Például: R=ABC, d=(AB,BC), F={B $\rightarrow$C}

r(0):

A	B	C
a_1	a_2	$b_{1,3}$
$b_{2,1}$	a_2	a_3

$$Q(0):= \{a_1,a_2,a_3|\exists b_{1,3}\exists b_{2,1}(r(a_1,a_2,b_{1,3})\wedge r(b_{2,1},a_2,a_3))\}$$

Veszteségmentes dekompozíció

Q(0) lekérdezés értelme:

- tetszőleges ABC sémájú r relációból azokat az a_1, a_2, a_3 sorokat választja ki, amelyek a formulát igazzá teszik. (r(t) igaz akkor és csak akkor, ha $t \in r$.)

Belátható, hogy $Q(0)(r)=m_d(r)$.

A példában így $Q(0)(r)= \Pi_{AB}(r) |\!\!><\!\!| \Pi_{BC}(r)$.

Q(p+1)-t a Q(p)-ből úgy kapjuk, ahogy r(p+1)-et az r(p)-ből, azaz Q(p)-ben ugyanazokat a változócseréket hajtjuk végre, mint r(p)-ben, és a *lecserélt b.. változóra vonatkozó ∃b.. tagot is elhagyjuk a formulából.*

Veszteségmentes dekompozíció

Példában B $\rightarrow$C alkalmazásával kapjuk r(0)-ból r(1)-et.

r(0)

A	B	C
a_1	a_2	$\cancel{b_{1,3}}$ a_3
$b_{2,1}$	a_2	a_3

r(1)

A	B	C
a_1	a_2	a_3
$b_{2,1}$	a_2	a_3

$Q(0):=\{a_1,a_2,a_3 | \exists b_{1,3} \exists b_{2,1} (r(a_1,a_2,b_{1,3}) \wedge r(b_{2,1},a_2,a_3))\}$

$Q(1):=\{a_1,a_2,a_3 | \quad \exists b_{2,1} (r(a_1,a_2,a_3) \wedge r(b_{2,1},a_2,a_3))\}$

Veszteségmentes dekompozíció

Ha $Q(p+1)$-et $Q(p)$-ből az $X \rightarrow Ai$ függőség alkalmazásával kaptuk, akkor tetszőleges $r \in SAT(X \rightarrow Ai)$ esetén $Q(p+1)(r)=Q(p)(r)$.

- A példában tetszőleges $B \rightarrow C$-t kielégítő r esetén $Q(1)(r)=Q(0)(r)$.

Ha $r \in SAT(F)$, akkor így

$$\underline{m_d(r)=Q(0)(r)=Q(1)(r)=\ldots=Q(v)(r)}$$

Q(v)-nek milyen relációs algebrai kifejezés fog megfelelni?

Veszteségmentes dekompozíció

$(a_1,\ldots,a_n)\in r(v)$ miatt:

$Q(v):= \{a_1,\ldots,a_n|\exists b..\exists b..(r(a_1,\ldots,a_n) \wedge\ldots\wedge r(\ldots))\}$,

a formula csak úgy lehet igaz, ha $a_1,\ldots,a_n\in r$, azaz tetszőleges r esetén $Q(v)(r)\subseteq r$.

Tehát $r\in SAT(F)$ esetén

$\underline{m_d(r)=Q(0)(r)=Q(1)(r)=\ldots=Q(v)(r)\subseteq r}$,

és mivel $m_d(r)\supseteq r$ mindig teljesül, így kijött, hogy $r\in SAT(F)$ esetén $\mathbf{m_d(r)=r}$, azaz <u>d veszteségmentes dekompozíció F-re nézve</u>.

q.e.d.

Veszteségmentes dekompozíció

- **Speciális eset: 2 részre vágás**
- **d=(R1,R2) veszteségmentes F-re akkor és csak akkor, ha**

  $F \models R1 \cap R2 \rightarrow R1 - R2$ **vagy**

  $F \models R1 \cap R2 \rightarrow R2 - R1$.
- **Bizonyítás.**

  $F \models R1 \cap R2 \rightarrow R1 - R2 \Leftrightarrow (R1 - R2) \subseteq (R1 \cap R2)^+$

  $F \models R1 \cap R2 \rightarrow R2 - R1 \Leftrightarrow (R2 - R1) \subseteq (R1 \cap R2)^+$

  A **chase algoritmust** és a **lezárást** párhuzamosan hajtsuk végre, azaz a függőségeket ugyanolyan sorrendben alkalmazzuk mindkét algoritmusban.

Veszteségmentes dekompozíció

r(0):

R1∩R2	R1 – R2	R2 – R1
aaaaaaaaaaa	aaaaaaaaaaa	bbbbbbbbbbb
aaaaaaaaaaa	bbbbbbbbbbb	aaaaaaaaaaa

Y Y→A A

X(0)=R1∩R2, <u>X(0) oszlopaiban azonos a szimbólumok szerepelnek</u>.

Feltehető, hogy F-ben egyeleműek a jobb oldalak.

X(1)=X(0)∪{A|Y→A∈F, Y⊆X(0)}, így Y→A függőségeket a chase algoritmusban alkalmazva <u>X(1) minden oszlopában azonos a szimbólumok fognak szerepelni</u>.

<u>Teljes indukcióval</u> belátható, hogy egy b szimbólumot akkor és csak akkor cserélünk a-ra egy A oszlopban, ha A∈(R1∩R2)$^+$. **q.e.d.**

Függőségőrzés

- A dekompozíciókban érvényes függőségekből következzen az eredeti sémára kirótt összes függőség.
- Emiatt nem kell összekapcsolni a dekomponált táblákat ahhoz, hogy biztosak legyünk benne, hogy az eredetileg kirótt összes függőség teljesül.
- Milyen függőségek lesznek érvényesek a dekompozíció sémáiban?
- Függőségek vetülete:
  - Adott (R,F), és $Ri \subseteq R$ esetén:

    $\Pi_{Ri}(F) := \{ X \rightarrow Y \mid F \models X \rightarrow Y , XY \subseteq Ri \}$
- $\models$ helyett $\vdash$ is írható a vetület definíciójában.

Függőségőrzés

- Adott (R,F) esetén d=(R1,...,Rk) **<u>függőségőrző dekompozíció</u>** akkor és csak akkor, ha

  minden $X \rightarrow Y \in F$ esetén

  $$\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F) \models X \rightarrow Y$$

- Ha $F \subseteq (\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F))^{+}$, akkor mindkét oldalt lezárva:

  $F^{+} \subseteq (\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F))^{++} = (\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F))^{+}$

- Másrészt $\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F) \subseteq F^{+}$, mert a vetületekben F következményei közül választunk. Mindkét oldal lezártját véve: $(\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F))^{+} \subseteq F^{++} = F^{+}$, tehát a <u>függőségőrzés ekvivalens</u> azzal, hogy

  $$(\Pi_{R1}(F) \cup \ldots \cup \Pi_{Rk}(F))^{+} = F^{+}.$$

Függőségőrzés

- *Hogy lehet a függőségőrzést ellenőrizni?*
- $\Pi_{R1}(F)\cup...\cup\Pi_{Rk}(F)\models X\rightarrow Y$ implikációt kell minden $X\rightarrow Y\in F$ függőségre ellenőrizni.
- Jelöljük G-vel a bal oldalt: $G:=\Pi_{R1}(F)\cup...\cup\Pi_{Rk}(F)$.
- **$G\models X\rightarrow Y \Leftrightarrow Y\subseteq X^{+(G)}$** miatt elő kell állítani az F függőségeiben szereplő bal oldalak **G szerinti lezárását.**
- A probléma az, hogy G számossága nagyon nagy lehet, még kis számosságú F esetén is, hiszen F összes következményei közül kell kiválasztani a vetületekbe eső függőségeket.
- ***Hogy lehet $X^{+(G)}$ –t kiszámolni anélkül, hogy G-t előállítanánk***?

Függőségőrzés

- **$X^{+(G)}$ kiszámítása G előállítása nélkül.**
- Iteráció:

  Z:=X

  while Z változik do

  for i:=1..k do

  $Z:=Z \cup ((Z \cap Ri)^{+(F)} \cap Ri)$
- Az F szerinti lezárást **hatékonyan** tudjuk kiszámolni!
- Jelöljük Z_f –fel az algoritmussal kapott attribútumhalmazt.
- **Állítás: $X^{+(G)} = Z_f$.**
- **Bizonyítás**. ($\supseteq$) Minden lépésben olyan $A \in Ri$ attribútumukat adunk Z-hez, amelyekre $F \models Z \cap Ri \rightarrow A$, azaz $Z \cap Ri \rightarrow A \in \Pi_{Ri}(F)$. Az $X^{+(G)}$-t kiszámító algoritmusban is pont ilyen függőségeket kell alkalmazni.

  ($\subseteq$) $X^{+(G)}$ kiszámítása során bármelyik új attribútum bekerülésekor G-beli, $U \rightarrow V \in \Pi_{Ri}(F)$ függőséget alkalmazunk. Indukcióval belátható, hogy $U \subseteq Z_f$, és akkor V is bekerül Z_f-be, azaz $X^{+(G)} \subseteq Z_f$. **q.e.d.**

Függőségőrzés

- **R=ABCD**, **F={A→B,B→C,C→D,D→A}**, **d={AB,BC,CD}**
  $A \to B \in \Pi_{AB}(F)$, $B \to C \in \Pi_{BC}(F)$, $C \to D \in \Pi_{CD}(F)$
  Vajon megőrzi-e a $D \to A$ függőséget?
  Z=D
  $Z=D \cup ((D \cap AB)^+ \cap AB)=D \cup (\emptyset^+ \cap AB)=D$
  $Z=D \cup ((D \cap BC)^+ \cap BC)=D \cup (\emptyset^+ \cap BC)=D$
  $Z=D \cup ((D \cap CD)^+ \cap CD)=D \cup (D^+ \cap CD)=D \cup (ABCD \cap CD)=CD$
  $Z=CD \cup ((CD \cap AB)^+ \cap AB)=CD \cup (\emptyset^+ \cap AB)=CD$
  $Z=CD \cup ((CD \cap BC)^+ \cap BC)=CD \cup (C^+ \cap BC)=CD \cup (ABCD \cap BC)=BCD$
  $Z=BCD \cup ((BCD \cap CD)^+ \cap CD)=BCD \cup (CD^+ \cap CD)=BCD \cup (ABCD \cap CD)=BCD$
  $Z=BCD \cup ((BCD \cap AB)^+ \cap AB)=BCD \cup (B^+ \cap AB)=BCD \cup (ABCD \cap AB)=ABCD$
  Tovább már nem változik a Z. Tehát $A \in D^{+(G)}=ABCD$, vagyis ezt a **függőséget is megőrzi** a dekompozíció.
- A <u>függőségőrzésből nem következik a veszteségmentesség</u>:
  R=ABCD, F= {A→B,C→D}, **d={AB,CD}** függőségőrző, de nem veszteségmentes.
- A <u>veszteségmentességből nem következik a függőségőrzés:</u>
  R=ABC, F= {AB→C,C→A}, **d={AC,BC}** veszteségmentes, de nem függőségőrző,
  mert $C \notin AB^{+(G)}=AB$, az algoritmus alapján.

Függőségőrzés

- Néhány további összefüggés:
- **$F1 \subseteq F2$ esetén tetszőleges V-re $V^{+(F1)} \subseteq V^{+(F2)}$.**

  Bizonyítás. Az F2 szerinti lezárási algoritmusban használhatjuk ugyanazokat a függőségeket, mint az F1 szerinti lezárásnál, így legalább azokat az attribútumukat megkapjuk, mint az F1 szerinti lezárás esetén. **q.e.d.**
- **$V^{+(F)} = V^{+(F^+)}$.**

  Bizonyítás. $F \subseteq F^+$ mindig teljesül, így tetszőleges $V^{+(F)} \subseteq V^{+(F^+)}$. Másrész tetszőleges F^+ halmazban szereplő $X \rightarrow Y$ függőségnek van levezetése F-ből, így a lezárási algoritmusban $X \rightarrow Y$ alkalmazása helyett vegyük a levezetésében szereplő F-beli függőségeket, és ezeket alkalmazva ugyanazt kapjuk, mintha $X \rightarrow Y$ függőséget alkalmaztuk volna. **q.e.d**.
- $G^+ \subseteq F^+$ mindig igaz, így $(Z \cap Ri)^{+(G)} = (Z \cap Ri)^{+(G^+)} \subseteq (Z \cap Ri)^{+(F^+)} = (Z \cap Ri)^{+(F)}$.

Normálformák (BCNF)

- A nem triviális függőségek redundanciát okozhatnak.
- A <u>normálformák a redundanciát csökkentik</u>.
- *Feltesszük, hogy a lehetséges relációkat leíró F halmazban már minden függőség jobb oldala 1 attribútumot tartalmaz.*

- 1. **Definíció**. **R** relációséma **Boyce-Codd normálformában** (BCNF-ben) van az **F-re nézve**, ha tetszőleges $XA \subseteq R$, $A \notin X$ és $\boxed{\mathbf{F} \models \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{A}}$ esetén $F \models X \rightarrow R$ (azaz X az R szuperkulcsa F-re nézve).
- 2. **Definíció**. **R** relációséma **Boyce-Codd normálformában** (BCNF-ben) van az **F-re nézve**, ha tetszőleges $XA \subseteq R$, $A \notin X$ és $\boxed{\mathbf{X} \rightarrow \mathbf{A} \in \mathbf{F}}$ esetén $F \models X \rightarrow R$ (azaz X az R szuperkulcsa F-re nézve).
- X az R szuperkulcsa F-re nézve, ha tartalmazza R-nek legalább egy F-re vonatkoztatott kulcsát. (Röviden: tartalmaz kulcsot.)

Normálformák (BCNF)

- **A két definíció ekvivalens:**
- **Bizonyítás**. **(1.⇒2.)** Mivel $X \rightarrow A \in F$-ből következik, hogy $F \models X \rightarrow A$, így ha egy R az 1. definíció szerint BCNF-ben van, akkor a 2. definíció szerint is.

  (1.⇐2.) Vegyünk egy nem triviális $F \models X \rightarrow A$ függőséget. Ekkor $A \in X^+ = XA_1A_2...A...$ (lezárási algoritmussal meghatározott sorozat). $\mathbf{A \notin X}$, azaz legalább 1 lépést végrehajtottunk a lezárási algoritmusban. Eszerint van olyan nem triviális $Y \rightarrow A_1 \in F$, melyre $Y \subseteq X$, de akkor a 2. definíció miatt $F \models Y \rightarrow R$, és $F \models X \rightarrow Y$ miatt $F \models X \rightarrow R$. **q.e.d.**
- Adott **(R,F)** és d=(R1,...,Rk) esetén d az R BCNF dekompozíciója, ha minden i-re Ri **BCNF** a $\Pi_{Ri}(F)$-re nézve.

Normálformák (BCNF)

- Vajon van-e mindig függőségőrző BCNF dekompozíció?
- **R=ABC**, F={AB→C,C→A}

  R kulcsai: AB, BC (lezárási algoritmussal ellenőrizhető). Az F függőségeinek baloldalai közül AB tartalmaz kulcsot, de C nem, azaz R nincs BCNF-ben F-re, ezért nem triviális módon dekomponálni kell BCNF sémákra. Az összes lehetséges felbontást végignézve az AB→C függőséget nem fogja megőrizni egyik dekompozíció sem. Tehát ebben a példában nem létezik függőségőrző BCNF dekompozíció.
- **Következmény**: **Tetszőleges (R,F) esetén nincs mindig függőségőrző, BCNF dekompozíció.**
- Ok: Túl erős volt a BCNF, ezért majd gyengítjük a definíciót, és így kapjuk majd a 3. normálforma definícióját.
- *Van-e minden (R,F) esetén veszteségmentes BCNF dekompozíció?* (A válasz IGEN lesz.)

Normálformák (BCNF)

- **Ha d=(R1,...,Rk) az (R,F) veszteségmentes dekompozíciója, és d'=(S1,S2) az (R1,Π_{R1}(F)) veszteségmentes dekompozíciója, akkor d''=(S1,S2,R2,...,Rk) az (R,F) veszteségmentes dekompozíciója.**
- **Bizonyítás**. $r \in SAT(F)$ esetén $\Pi_{R1}(r) \in SAT(\Pi_{R1}(F))$, másrész $Si \subseteq R1$ miatt $\Pi_{Si}(r) = \Pi_{Si}(\Pi_{R1}(r))$, (i=1,2), így
$m_{d''}(r) = \Pi_{S1}(r) |\!\!><\!\!| \Pi_{S2}(r) |\!\!><\!\!| \Pi_{R2}(r) |\!\!><\!\!| \ldots |\!\!><\!\!| \Pi_{Rk}(r)$
$= \Pi_{S1}(\Pi_{R1}(r)) |\!\!><\!\!| \Pi_{S2}(\Pi_{R1}(r)) |\!\!><\!\!| \Pi_{R2}(r) |\!\!><\!\!| \ldots |\!\!><\!\!| \Pi_{Rk}(r) =$
$\Pi_{R1}(r) |\!\!><\!\!| \ldots |\!\!><\!\!| \Pi_{Rk}(r) = r$. **q.e.d.**

Normálformák (BCNF)

- **Minden 2 attribútumos séma tetszőleges F-re nézve BCNF-ben van.**
- **Bizonyítás**. R=AB. Milyen F függőségi halmaz jöhet szóba? **F1={A→B,B→A}, F2={A→B}, F3={B→A}.** Mindegyik esetben a bal oldalak tartalmaznak kulcsot. **q.e.d.**
- **Naiv algoritmus veszteségmentes BCNF dekompozíció előállítására:**

  Ha R BCNF-ben van, akkor megállunk, egyébként van olyan nem triviális X→A, amely R-ben teljesül, de megsérti a BCNF-et, azaz X nem szuperkulcs. Ekkor **R helyett vegyük az (XA,R-A)** dekompozíciót. XA≠R, mert különben X szuperkulcs lenne. Így *mindkét tagban csökken az attribútumok száma.*

  XA∩(R-A)=X→A=XA-(R-A), azaz a kéttagú dekompozícióknál bizonyított állítás miatt *veszteségmentes kettévágást kaptunk*. A kettévágásokat addig hajtjuk végre, amíg minden tag BCNF-ben nem lesz. Legrosszabb esetben a 2 oszlopos sémákig kell szétbontani.
- Tetszőleges (R,F) esetén veszteségmentes, BCNF dekompozíciót kapunk, de nem hatékonyan, mivel nem mondtuk meg, hogy lehet X→A függőséget találni, ha nincs BCNF-ben a séma.

Normálformák (BCNF)

R=ABCD, F={AB→C, C →A}

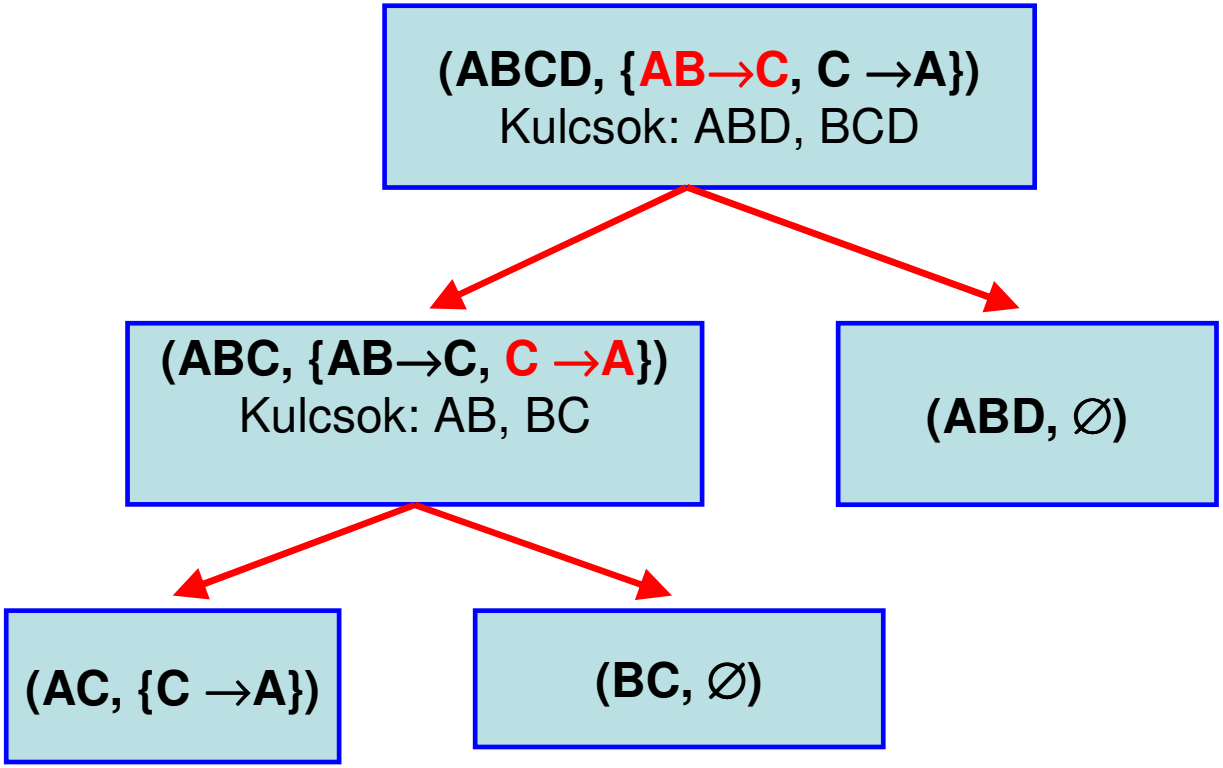

Tehát **d=(AC,BC,ABD)** veszteségmentes BCNF dekompozíció.

(∅ azt jelenti, hogy csak a triviális függőségek teljesülnek a sémában.)

Normálformák (BCNF)

- Előfordulhat, hogy függőségőrző is a kapott dekompozíció, de ezt le kell ellenőrizni.
- Nem egyértelmű a veszteségmentes BCNF dekompozíció (más sorrendben választva a függőségeket más kettévágásokat kaphatunk).
- Hogy lehet hatékonnyá tenni a módszert?
- **Ha (R,F) nincs BCNF-ben, akkor van olyan $A,B \in R$, amelyre $F \models (R-AB) \rightarrow A$.**

  Bizonyítás. Van olyan $F \models X \rightarrow A$, hogy X nem szuperkulcs, ezért $XA \neq R$. Vegyünk egy $B \notin XA$ attribútumot. Ekkor $R-AB \supseteq X$, vagyis $F \models (R-AB) \rightarrow X$,

  és alkalmazzuk a tranzitivitást. **q.e.d.**
- **Következmény: Ha az összes A,B párt véve $F \not\models (R-AB) \rightarrow A$, akkor (R,F) BCNF-ben van.** (Elégséges feltétel.)
- Az összes A,B pár esetén $A \notin (R-AB)^+$ vizsgálata polinomiális, mert ($O(|R|^2)$) párra a lezárást kell képezni ($O(|R|+|F|)$).

Normálformák (BCNF)

- **Nem szükséges feltétel:**

  R=ABC, F={C→A,C→B} kulcsa C, tehát BCNF-ben van, mégis F|=(R-AB)→A, mivel (R-AB)=C.
- A szétvágások során a vetületekben teljesülő függőségeket nem kell kiszámolni a következő állítás miatt.
- **Adott (R,F), S⊆R, XA⊆S esetén**

  $$A \in X^{+(\Pi_S(F))} \Leftrightarrow A \in X^{+(F)}.$$
- **Bizonyítás. (⇒)** $\Pi_S(F))|=X\rightarrow A$, továbbá $F|= \Pi_S(F)$ (azaz $\Pi_S(F)$ minden függősége az F következménye), így a tranzitivitás miatt $F|= X\rightarrow A$.

  (⇐) $F|= X\rightarrow A$ miatt $X\rightarrow A \in \Pi_S(F)$, azaz $\Pi_S(F)|=X\rightarrow A$. **q.e.d.**

Normálformák (BCNF)

- **Adott (R,F), R2⊆R1⊆R esetén $\Pi_{R2}(\Pi_{R1}(F))=\Pi_{R2}(F)$.**
  Bizonyítás. Definíció miatt $\Pi_{R2}(F)= \Pi_{R2}(F^+)$, másrészt $\Pi_{R1}(F)\subseteq F^+$. Így $\Pi_{R2}(\Pi_{R1}(F))\subseteq\Pi_{R2}(F^+)= \Pi_{R2}(F)$. Másrészt $XY\subseteq R2$ esetén $XY \subseteq R1$ miatt $X\rightarrow Y\in \Pi_{R2}(F)$, $X\rightarrow Y\in \Pi_{R1}(F)$, így $X\rightarrow Y\in \Pi_{R2}(\Pi_{R1}(F))$. **q.e.d.**

- **Hatékony algoritmus veszteségmentes BCNF dekompozíció előállítására:**
- Input:(R,F), Output: d veszteségmentes BNCF dekompozíció
- **Z:=R**
  repeat
  dekomponáljuk Z-t (Z-A,XA) részekre úgy, hogy XA BCNF a $\Pi_{XA}(F)$-re nézve, és F|=X→A.
  Legyen XA∈d
  Z:=Z-A
  until Z-t nem lehet tovább dekomponálni
  Legyen Z∈d
- Ha Z-ben nincs olyan A,B, amelyre **F|=(Z-AB)→A**, akkor Z BCNF-ben van és tovább nem dekomponálható.
  Különben legyen A,B olyan Z-beli attribútum, amelyre **F|=(Z-AB)→A**
  Y:=Z-B
  while van olyan **A,B∈Y**, amelyre **F|=(Y-AB)→A**
  Y:=Y-B
  Return (Z-A,Y) /* A a while ciklusban utoljára beállított A attribútum, X:=Y-A */

Normálformák (BCNF)

- **Órarend adatbázis**: Kurzus(K), Oktató(O), Időpont(I), Terem(T), Diák(D), Jegy(J)
- **Feltételek:**

  Egy kurzust csak egy oktató tarthat: $K \rightarrow O$.

  Egy helyen, egy időben csak egy kurzus lehet: $IT \rightarrow K$.

  Egy időben egy tanár csak egy helyen lehet: $IO \rightarrow T$.

  Egy diák egy tárgyból csak egy jegyet kaphat: $KD \rightarrow J$.

  Egy időben egy diák csak egy helyen lehet:

  $ID \rightarrow T$.
- R=KOITDJ $F = \{K \rightarrow O, IT \rightarrow K, IO \rightarrow T, KD \rightarrow J, ID \rightarrow T\}$

Normálformák (BCNF)

- **R=KOITDJ F= {K→O, IT→K, IO→T, KD→J, ID→T }**
- **Z:=KOITDJ**
- **AB:=KO, mert F|=ITDJ→K**

  Y:=KITDJ

  AB:=TK, mert F|=IDJ→T

  Y:=ITDJ

  AB:=TJ, mert F|=ID→T

  Y:=ITD tovább nem dekomponálható (BCNF)
- **Z:=KOITDJ-T=KOIDJ**
- **AB:=OI, mert F|=KDJ→O**

  Y:= KODJ

  AB:=OD, mert F|=KJ→O

  Y:= KOJ

  AB:=OJ, mert F|=K→O

  Y:=KO tovább nem dekomponálható (BCNF)
- **Z:=KOIDJ-O:=KIDJ**

  AB:=JI, mert F|=KD→J

  Y:=KDJ tovább nem dekomponálható (BCNF)
- **Z:=KIDJ-J=KID tovább nem dekomponálható (BCNF)**
- Output: **d=(ITD,KO,KDJ,KID)** az (R,F) veszteségmentes BNCF dekompozíciója.

Normálformák (BCNF)

- Az algoritmus a párok keresése, és a lezárások kiszámítása miatt polinomiális lépés számú.
- Szemben a naiv módszerrel a kettévágások során az egyik tag mindig BCNF-ben van.

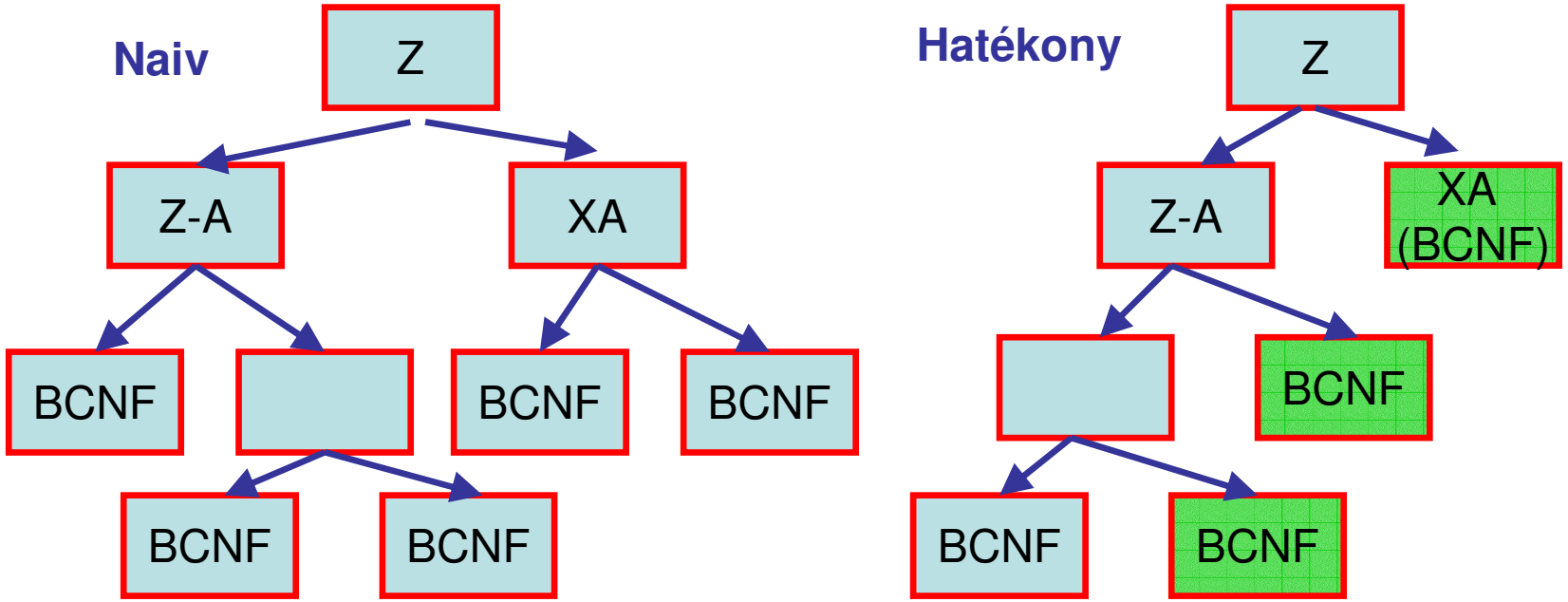

Normálformák (3NF)

- Adott (R,F) esetén $A \in R$ az R **elsődleges attribútuma** F-re nézve, ha A szerepel az R valamelyik F-re vonatkoztatott kulcsában.
- 1. **Definíció.** R relációséma **3. normálformában** (3NF-ben) van az F-re nézve, ha tetszőleges $XA \subseteq R$, $A \notin X$ és $\boxed{F \models X \rightarrow A}$ esetén $F \models X \rightarrow R$ (azaz X az R szuperkulcsa F-re nézve) vagy A az R elsődleges attribútuma F-re nézve.
- 2. **Definíció**. R relációséma **3. normálformában** (3NF-ben) van az F-re nézve, ha tetszőleges $XA \subseteq R$, $A \notin X$ és $\boxed{X \rightarrow A \in F}$ esetén $F \models X \rightarrow R$ (azaz X az R szuperkulcsa F-re nézve) vagy A az R elsődleges attribútuma F-re nézve.

Normálformák (3NF)

- **A két definíció ekvivalens:**
- **Bizonyítás. (1.⇒2.)** Mivel $X \to A \in F$-ből következik, hogy $F \models X \to A$, így ha egy R az 1. definíció szerint 3NF-ben van, akkor a 2. definíció szerint is.

  (1.⇐2.) Vegyünk egy nem triviális $F \models X \to A$ függőséget. Ekkor $\mathbf{A \in X^+ = XA_1A_2 \ldots A \ldots}$ (lezárási algoritmussal meghatározott sorozat). $\mathbf{A \notin X}$, azaz <u>legalább 1 lépést végrehajtottunk</u> a lezárási algoritmusban. Eszerint van olyan nem triviális $\mathbf{Y \to A_1 \in F}$, melyre $\mathbf{Y \subseteq X}$, de akkor a 2. definíció miatt vagy $F \models Y \to R$, és ekkor $F \models X \to Y$ miatt $\mathbf{F \models X \to R}$ vagy A_1 elsődleges. Nézzük meg, hogy <u>A_2 milyen függőség miatt jön be</u> a sorba: $Y' \to A_2 \in F$ nem triviális függőség, melyre $Y' \subseteq XA_1$. Ekkor a 2. definíció miatt vagy $F \models Y' \to R$, és ekkor $F \models XA_1 \to Y'$ valamint $F \models X \to A_1$ miatt $\mathbf{F \models X \to R}$ vagy A_2 elsődleges. Tovább folytatva **indukcióval** belátható, hogy mivel **A** szerepel valamilyen A_i tagként a sorban, ezért vagy $\mathbf{F \models X \to R}$ (azaz X szuperkulcs) vagy A elsődleges. **q.e.d.**

Normálformák (3NF)

- Adott **(R,F)** és **d=(R1,...,Rk)** esetén d az R 3NF dekompozíciója, ha minden i-re Ri 3NF a Π_{Ri}(F)-re nézve.
- R=ABC, F={AB→C,C→A}

  R kulcsai: AB, BC

  Láttuk, hogy nincs BCNF-ben, és nincs függőségőrző BCNF dekompozíciója.
- **R elsődleges attribútumai**: A,B,C, így R 3NF-ben van F-re nézve, tehát nem kell tovább dekomponálni.
- Mivel a definíciót gyengítettük, így **ha (R,F) BCNF, akkor (R,F) 3NF is**.

Normálformák (3NF)

- **Mindig létezik veszteségmentes 3NF dekompozíció, ami még függőségőrző is. (Bizonyítás később.)**
- Előtte nézzük meg, hogy lehet minimálisra csökkenteni egy F függőségi halmazt.
- **G az F minimális fedése**, ha

  - **$F^+=G^+$ (fedés),**

  - G minden függőségében a jobb oldalak egyeleműek, (**jobb oldalak minimálisak)**

  - G-ből nem hagyható el függőség, hogy F fedése maradjon, **(minimális halmaz)**

  - G függőségeinek bal oldala nem csökkenthető, hogy F fedése maradjon **(bal oldalak minimálisak).**
- Kérdések:
  - Minden F-nek létezik minimális fedése?
  - Egyértelmű-e a minimális fedés?
  - Hogyan lehet adott F esetén meghatározni egy minimális fedést, lehetőleg hatékonyan?

Normálformák (3NF)

- Hogy lehet általában ellenőrizni, hogy teljesül-e a $F^+=G^+$?
- **$F^+=G^+$ akkor és csak akkor, ha $F\subseteq G^+$ és $F^+\supseteq G$.**
- **Bizonyítás**. **($\Rightarrow$)** $F\subseteq F^+=G^+\supseteq G$.

  ($\Leftarrow$) $F\subseteq G^+$ és $F^+\supseteq G$ mindkét oldal lezárását véve: $F^+\subseteq G^{++}=G^+$ és $F^+=F^{++}\supseteq G^+$. **q.e.d.**
- Ha $F=\{X1\rightarrow Y1,...,Xk\rightarrow Yk\}$ akkor $F\subseteq G^+$ akkor és csak akkor, ha $G|=Xi\rightarrow Yi$, (i=1..k), azaz $Yi\subseteq Xi^{+(G)}$, (i=1..k).
- $F^+\supseteq G$ ellenőrzése $G=\{U1\rightarrow V1,...,Um\rightarrow Vm\}$ esetén akkor és csak akkor, ha $Vi\subseteq Ui^{+(F)}$, (i=1..m).
- Ha $G\subseteq F$, akkor $G\subseteq G^+\subseteq F^+$ miatt, $F^+=G^+$ akkor és csak akkor, ha $F\subseteq G^+$, azaz $Yi\subseteq Xi^{+(G)}$, (i=1..k). Mivel $G\subseteq F$, ezért valójában elég csak az **F-G** függőségeit vizsgálni.
- **Következmény: $G:=F-\{X\rightarrow Y\}$ esetén $F^+=G^+$ akkor és csak akkor, ha $Y\subseteq X^{+(G)}$.**

Normálformák (3NF)

- **Mohó algoritmussal mindig található minimális fedés:**

1. **Jobb oldalak minimalizálása:**

   $X \rightarrow A1,\ldots,Ak$ függőséget cseréljük le az

   $X \rightarrow A1, \ldots, X \rightarrow Ak$ k darab függőségre.

2. **A halmaz minimalizálása:**

   Hagyjuk el az olyan $X \rightarrow A$ függőségeket, amelyek a fedést nem befolyásolják, azaz

   while F változik

   if $(F-\{X \rightarrow A\})^+ = F^+$ then $F := F-\{X \rightarrow A\}$;

3. **Bal oldalak minimalizálása:**

   Hagyjuk el a bal oldalakból azokat az attribútumokat, amelyek a fedést nem befolyásolják, azaz

   while F változik

   for all $X \rightarrow A \in F$

   for all $B \in X$

   if $((F-\{X \rightarrow A\}) \cup \{(X-\{B\}) \rightarrow A\})^+ = F^+$ then $F := (F-\{X \rightarrow A\}) \cup \{X-\{B\}) \rightarrow A\}$

- Belátható, hogy a 3. lépés nem rontja el a halmaz minimalizálást, így minimális fedést kapunk.

Normálformák (3NF)

- **Az algoritmusban különböző sorrendben választva a függőségeket, illetve attribútumokat, különböző minimális fedést kaphatunk.**
- **$F=\{A\rightarrow B, B\rightarrow A, B\rightarrow C, A\rightarrow C, C\rightarrow A\}$**

  $(F-\{B\rightarrow A\})^+=F^+$, mivel $F-\{B\rightarrow A\}\models B\rightarrow A$

  $F:=F-\{B\rightarrow A\}$

  $(F-\{A\rightarrow C\})^+=F^+$, mivel $F-\{A\rightarrow C\}\models A\rightarrow C$

  $F:=F-\{A\rightarrow C\}=$ **$\{A\rightarrow B,B\rightarrow C,C\rightarrow A\}$ minimális fedés,** mert több függőség és attribútum már nem hagyható el.
- **$F=\{A\rightarrow B, B\rightarrow A, B\rightarrow C, A\rightarrow C, C\rightarrow A\}$**

  $(F-\{B\rightarrow C\})^+=F^+$, mivel $F-\{B\rightarrow C\}\models B\rightarrow C$

  $F:=F-\{B\rightarrow C\}=$**$\{A\rightarrow B,B\rightarrow A,A\rightarrow C,C\rightarrow A\}$ is minimális fedés**, mert több függőség és attribútum már nem hagyható el.
- **$F=\{AB\rightarrow C, A\rightarrow B, B\rightarrow A\}$**

  $(F-\{AB\rightarrow C\}\cup\{A\rightarrow C\})^+=F^+$, mivel $(F-\{AB\rightarrow C\})\cup\{A\rightarrow C\}\models AB\rightarrow C$ és $F\models A\rightarrow C$.

  $F:=(F-\{AB\rightarrow C\}\cup\{A\rightarrow C\})=$ **$\{A\rightarrow C,A\rightarrow B,B\rightarrow A\}$ minimális fedés**, mert több függőség és attribútum már nem hagyható el.
- **$F=\{AB\rightarrow C, A\rightarrow B, B\rightarrow A\}$**

  $(F-\{AB\rightarrow C\}\cup\{B\rightarrow C\})^+=F^+$, mivel $(F-\{AB\rightarrow C\})\cup\{B\rightarrow C\}\models AB\rightarrow C$ és $F\models B\rightarrow C$.

  $F:=(F-\{AB\rightarrow C\}\cup\{B\rightarrow C\})=$ **$\{B\rightarrow C,A\rightarrow B,B\rightarrow A\}$ is minimális fedés**, mert több függőség és attribútum már nem hagyható el.

- **Algoritmus függőségőrző 3NF dekompozíció előállítására:**
- Input: (R,F)
  - Legyen **G**:={X→A,X→B,...,Y→C,Y→D,....} az **F minimális fedése.**
  - Legyen S az R sémának G-ben nem szereplő attribútumai.
  - Ha van olyan függőség G-ben, amely R összes attribútumát tartalmazza, akkor legyen d:={R}, különben legyen

d:={S,XA, XB,...,YC,YD,...}.

Normálformák (3NF)

- **A d dekompozíció 3NF és függőségőrző.**
- **Bizonyítás**. Mivel G összes függősége szerepel a d valamelyik sémájában, és G az F fedése, így a függőségőrzés teljesül.

  S sémában csak a triviális függőségek teljesülnek, így S 3NF-ben van.

  XA miért van 3NF-ben? **Indirekten** tegyük fel, hogy $G \models Y \rightarrow B$ megsérti a 3NF-et (**Y nem tartalmaz kulcsot**, és **B nem elsődleges**).

  1. eset: A=B.

XA:

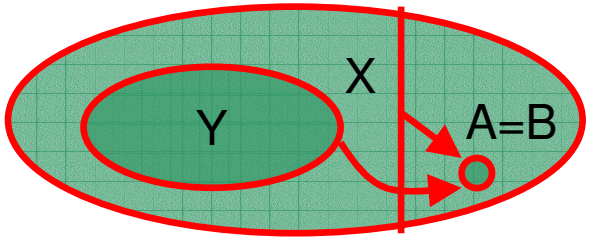

$Y \subseteq X$, de $\mathbf{X \neq Y}$, (mert X=Y esetén $Y=X \rightarrow A=B$ miatt **Y szuperkulcsa lenne XA-nak**).

$Y \rightarrow A \models X \rightarrow A$ miatt $\mathbf{((G-\{X \rightarrow A\}) \cup \{(Y \rightarrow A\})^+ = G^+}$, azaz G-ben az $\mathbf{X \rightarrow A}$ függőség **nem lenne minimális bal oldalú**.

- **2. eset: $A \neq B$.**

  Mivel $G \models X \rightarrow A$, ezért X szuperkulcs XA-ban.

  Legyen Z egy kulcs X-ben XA-ra nézve. **B nem elsődleges**, így $B \notin Z$, azaz $Z \subseteq X$, de $Z \neq X$. Mivel $G \models Z \rightarrow XA$ és $Z \rightarrow A \models X \rightarrow A$,

  így $((G-\{X \rightarrow A\}) \cup \{(Z \rightarrow A\})^+ = G^+$, azaz G-ben az $X \rightarrow A$ függőség **nem lenne minimális bal oldalú**. **q.e.d**.

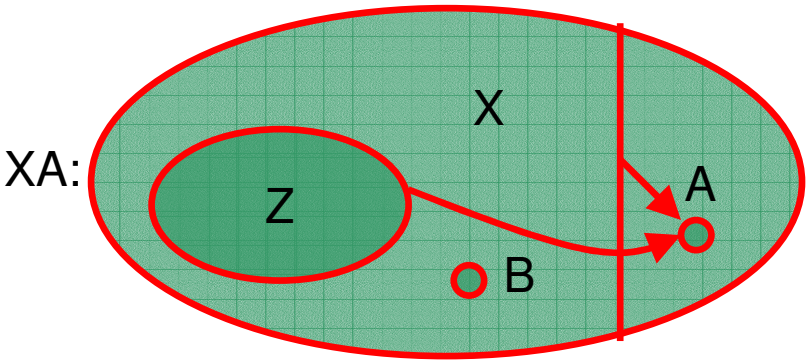

- **Algoritmus függőségőrző és veszteségmentes 3NF dekompozíció előállítására:**
- **Input: (R,F)**
  - Legyen $G:=\{X\rightarrow A, X\rightarrow B, \ldots, Y\rightarrow C, Y\rightarrow D, \ldots\}$ az **F minimális fedése.**
  - Legyen S az R sémának G-ben nem szereplő attribútumai.
  - Ha van olyan függőség G-ben, amely R összes attribútumát tartalmazza, akkor legyen $d:=\{R\}$, különben legyen K az R egy kulcsa, és legyen

$$d:=\{K, S, XA, XB, \ldots, YC, YD, \ldots\}.$$

- **A d dekompozíció 3NF és függőségőrző és veszteségmentes.**
- **Bizonyítás**. A függőségőrzés nem sérül, mivel továbbra is G minden függősége szerepel valamelyik vetületben.

  K miért van 3NF-ben? **Indirekten** tegyük fel, hogy $G|=Y\rightarrow B$ teljesül K-ban, ahol **Y nem szuperkulcsa K-nak** és **B nem szerepel K kulcsában**. Mivel $Y\subseteq K-\{B\}$, ezért $G|=K-\{B\}\rightarrow B$ és $G|=K-\{B\}\rightarrow K-\{B\}$, azaz $G|=K-\{B\}\rightarrow K$. Mivel K kulcs, ezért $G|=K\rightarrow R$, de így $G|=K-\{B\}\rightarrow R$ is teljesülne, azaz K **nem lenne minimális szuperkulcs.**

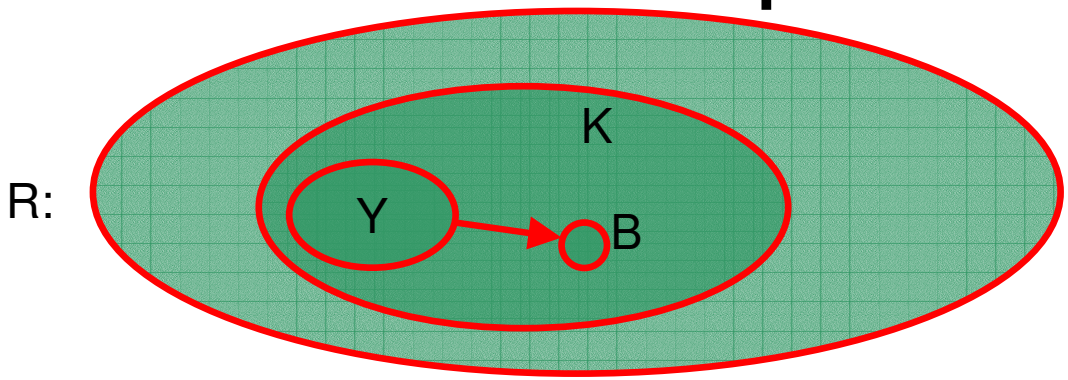

Normálformák (3NF)

Veszteségmentesség ellenőrzése a Chase algoritmussal történik. **$K^{+(G)}$=KA1,...,Ak=R**. A G-beli függőségeket ugyanolyan sorrendben alkalmazzuk a **chase algoritmusban** és a **lezárási algoritmusban**.

Indukcióval látható, hogy a K-nak megfelelő sorban az Ai oszlopban a chase algoritmus végén "**a**" szimbólum fog szerepelni:

Ha **KA1,...,Ai-1$\supseteq$Y**$\rightarrow$Ai$\in$G hozza be az Ai-t, akkor **indukció miatt** a **K** és **YAi** sémához tartozó sorok az Y oszlopokban egyformán "**a**" szimbólumokat tartalmaznak, így a K sorában az Ai oszlopban is "**a**"-ra kell cserélni az értéket. K sorában csupa "**a**" szimbólum fog szerepelni, azaz veszteségmentes a dekompozíció. **q.e.d.**

		K	Ai
K	aaaaaaa	aaaaaaaaaaaaaaaaaaaa	~~b~~ a
YAi	aaaaaaa	aaaaaaa	a

- **Algoritmus függőségőrző és veszteségmentes 3NF redukált (kevesebb tagból álló) dekompozíció előállítására:**
- **Input: (R,F)**
  - Legyen $G:=\{X\rightarrow A, X\rightarrow B, \ldots, Y\rightarrow C, Y\rightarrow D, \ldots\}$ az **F minimális fedése**.
  - Legyen S az R sémának G-ben nem szereplő attribútumai.
  - Ha van olyan függőség G-ben, amely R összes attribútumát tartalmazza, akkor legyen $d=\{R\}$, különben legyen K az R egy kulcsa, és legyen

$d:=\{K,S,XAB\ldots,\ldots,YCD\ldots,\ldots\}$.

Normálformák (3NF)

- **A d dekompozíció 3NF és függőségőrző és veszteségmentes.**
- **Bizonyítás**. A függőségőrzés nem változik, mivel $\Pi_{XA}(F) \cup \Pi_{XB}(F) \subseteq \Pi_{XAB}(F)$. A veszteségmentesség bizonyítása ugyanúgy megy, mint előbb. Az is belátható, hogy XAB is 3NF-ben van, ha XA és XB 3NF-ben van. **q.e.d**.
- Ha XAB...,YCD... tagok valamelyike szuperkulcs, akkor nem kell külön K kulcsot bevenni a dekompozícióba.
- Ha **S=** $\emptyset$, akkor S-t nem kell szerepeltetni a dekompozícióban.

Normálformák (3NF)

- **Órarend adatbázis**: Kurzus(K), Oktató(O), Időpont(I), Terem(T), Diák(D), Jegy(J)
- **Feltételek:**

  Egy kurzust csak egy oktató tarthat: $K \rightarrow O$.

  Egy helyen, egy időben csak egy kurzus lehet: $IT \rightarrow K$.

  Egy időben egy tanár csak egy helyen lehet: $IO \rightarrow T$.

  Egy diák egy tárgyból csak egy jegyet kaphat: $KD \rightarrow J$.

  Egy időben egy diák csak egy helyen lehet: $ID \rightarrow T$.
- R=KOITDJ F= $\{K \rightarrow O, IT \rightarrow K, IO \rightarrow T, KD \rightarrow J, ID \rightarrow T\}$
- F-nek F minimális fedése, ID kulcs, és $ID \subseteq IDT$, így

  d={KO,ITK,IOT,KDJ,IDT} 3NF függőségőrző, veszteségmentes dekompozíció

Többértékű függőségek

- **Dolgozó adatbázis**: Név(N), Diploma(D), Telefon(T)
- R=NDT

N	D	T
Kovács	{programozó, közgazdász}	{1234567, 7654321, 1212123}
Szabó	{programozó, jogász}	{1234123, 1234512}

0. normálforma: az értékek halmazok is lehetnek.

Többértékű függőségek

- Átírás 1. normálfomára (az értékek atomi értékek)

N	D	T
Kovács	{programozó, közgazdász}	{1234567, 7654321, 1212123}
Szabó	{programozó, jogász}	{1234123, 1234512}

N	D	T
Kovács	programozó	1234567
Kovács	programozó	7654321
Kovács	programozó	1212123
Kovács	közgazdász	1234567
Kovács	közgazdász	7654321
Kovács	közgazdász	1212123
Szabó	programozó	1234123
Szabó	programozó	1234512
Szabó	jogász	1234123
Szabó	jogász	1234512

30 értéket tárolunk (redundancia)!

- Adott névhez diplomák halmaza és telefonszámok halmaza tartozik, egymástól függetlenül.
- **Név →→ Diploma**
- **Név →→ Telefon**

Többértékű függőségek

- Dekomponáljuk 2 táblára veszteségmentesen:

N	D
Kovács	programozó
Kovács	közgazdász
Szabó	programozó
Szabó	jogász

N	T
Kovács	1234567
Kovács	7654321
Kovács	1212123
Szabó	1234123
Szabó	1234512

18 értéket tárolunk (csökkent a redundancia)

• A 2 tábla összekapcsolása visszaadná az eredeti (redundáns) táblát, vagyis veszteségmentes lenne a dekompozíció.

• A funkcionális függőség speciális többértékű függőség, például Név → Telefon esetén 1 elemű halmaz (1 telefonszám) tartozik minden névhez, azaz Név →→ Telefon.

Többértékű függőségek

- **Definíció**: $X,Y \subseteq R$, $Z:=R-XY$ esetén $X \rightarrow\rightarrow Y$ **többértékű függőség. (tf)**
- **Definíció(1)**: Egy R sémájú **r reláció kielégíti** az $X \rightarrow\rightarrow Y$ függőséget, azaz $r \in SAT(X \rightarrow\rightarrow Y)$, ha $t,s \in r$ és $t[X]=s[X]$ esetén <u>létezik olyan $u,v \in r$,</u> amelyre $u[X]=v[X]=t[X]=s[X]$, $u[Y]=t[Y]$, $u[Z]=s[Z]$, $v[Y]=s[Y]$, $v[Z]=t[Z]$.

	X	Y	Z
t	x	y1	z1
s	x	y2	z2
∃ **u**	x	y1	z2
∃ **v**	x	y2	z1

Többértékű függőségek

- Elég az u,v közül csak az egyik létezését megkövetelni.
- **Definíció(2)**: Egy R sémájú r reláció kielégíti az $X \rightarrow\rightarrow Y$ függőséget, azaz $r \in SAT(X \rightarrow\rightarrow Y)$, ha $t,s \in r$ és $t[X]=s[X]$ esetén <u>létezik olyan $u \in r$,</u> amelyre $u[X]=t[X]=s[X]$, $u[Y]=t[Y]$, $u[Z]=s[Z]$.
- Definíció(1)-ből következik a Definíció(2), de visszafele is igaz, mert a t,s-hez létezik u, és s,t-hez is létezik egy sor, ami pont v.

	X	Y	Z
t	x	y1	z1
s	x	y2	z2
∃ u	x	y1	z2

Többértékű függőségek

- Hasonló utat járunk be, mint a funkcionális függőségek esetén:
  - implikációs probléma
  - axiomatizálás
  - levezethető függőségek hatékony meghatározása (lezárás helyett függőségi bázis)
  - veszteségmentes dekompozíció
  - 4. normálforma
  - veszteségmentes 4NF dekompozíció előállítása
- Mivel kijön majd, hogy minden 4NF egyben BCNF is, amire nincs egyszerre függőségőrző és veszteségmentes dekompozíció, így 4NF-re sincs mindig.

Többértékű függőségek

- **Jelölés:**
  - **F** funkcionális függőségek halmaza
  - **M** többértékű függőségek halmaza
  - **D** vegyes függőségek (funkcionális és többértékű függőségek) halmaza
- **SAT(függőségi halmaz)**:= **összes** olyan **reláció**, amely a függőségi halmaz minden elemét kielégíti.
- **Implikációs probléma:**
  - $F \models X \rightarrow Y \iff SAT(F) \subseteq SAT(X \rightarrow Y)$
  - $M \models X \rightarrow\rightarrow Y \iff SAT(M) \subseteq SAT(X \rightarrow\rightarrow Y)$
  - $D \models X \rightarrow Y \iff SAT(D) \subseteq SAT(X \rightarrow Y)$
  - $D \models X \rightarrow\rightarrow Y \iff SAT(D) \subseteq SAT(X \rightarrow\rightarrow Y)$

Többértékű függőségek

- Axiomatizálás

Funkcionális függőségek	**Többértékű függőségek**	**Vegyes függőségek**
A1 (reflexivitás): $Y \subseteq X$ esetén $X \rightarrow Y$.	**A4 (komplementer):** $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $Z=R-XY$ esetén $X \rightarrow\rightarrow Z$.	**A7 (funkcionálisból többértékű):** $X \rightarrow Y$ esetén $X \rightarrow\rightarrow Y$.
A2 (tranzitivitás): $X \rightarrow Y$ és $Y \rightarrow Z$ esetén $X \rightarrow Z$.	**A5 (tranzivitás):** $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $Y \rightarrow\rightarrow S$ esetén $X \rightarrow\rightarrow S-Y$.	**A8 (többértékűből és funcionálisból funkcionális):** $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $W \rightarrow S$, ahol $S \subseteq Y$, $W \cap Y = \emptyset$ esetén $X \rightarrow S$.
A3 (bővíthetőség): $X \rightarrow Y$ és tetszőleges Z esetén $XZ \rightarrow YZ$.	**A6 (bővíthetőség):** $X \rightarrow\rightarrow Y$ és tetszőleges $V \subseteq W$ esetén $XW \rightarrow\rightarrow YV$.	

Többértékű függőségek

- **Tétel** (**helyes** és **teljes** axiómarendszerek):
  - **A1,A2,A3 helyes és teljes a funkcionális függőségekre,**
  - **A4,A5,A6 helyes és teljes a többértékű függőségekre,**
  - **A1,A2,A3,A4,A5,A6,A7,A8 helyes és teljes a vegyes függőségekre.**

Bizonyítás (részlet): A1,A2,A3 az Armstrong-axiómarendszer, amiről már beláttuk, hogy helyes és teljes.

A másik két axiómarendszer esetén a **teljesség** bizonyítása **indirekten** történik, egy valamivel bonyolultabb ellenpélda konstruálásával, mint a funkcionális függőségek esetében.

A **helyesség** igazolása a levezetés lépésszáma szerinti **indukcióval**, és az utolsó szabály szerinti esetszétválasztással történik. **Például,** ha az utolsó függőséget **A5** alkalmazásával kaptuk: Azt kell belátni, hogy ha r kielégíti az $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $Y \rightarrow\rightarrow S$ függőségeket, akkor kielégíti az $X \rightarrow\rightarrow S-Y$ függőséget is.

Megmutatjuk, hogy a függőség definíciójában szereplő t-hez és s-hez létezik megfelelő **v** sor. Az első függőség miatt létezik egy u sor, majd a t és u sorból a második függőség miatt létezik a **v** sor.

Többértékű függőségek

- Az egyszerűség kedvéért tegyük fel, hogy X-nek nincs közös része se Y-nal, se S-sel. (Ha ez nem teljesül, akkor is igaz, csak akkor az ábra nem áttekinthető.) Legyen Z=R-XYS.

Y S

	X	Y-S	S∩Y	S-Y	Z
t	x	a	b	c	d
s	x	e	f	g	h
X→→Y miatt ∃u	x	a	b	g	h
Y→→S miatt ∃v	x	a	b	g	d

Többértékű függőségek

Nézzünk meg egy másik esetet is. **Például,** ha az utolsó függőséget az **A8** alkalmazásával kaptuk: Azt kell belátni, hogy ha r kielégíti az $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $W \rightarrow S$ függőségeket, ahol $S \subseteq Y$, $W \cap Y = \emptyset$, akkor kielégíti az $X \rightarrow S$ függőséget is.

Megmutatjuk, hogy ha r táblában t és s sor megegyezik X-en, akkor megegyezik S-en is.

A többértékű függőség miatt t és s-hez létezik egy megfelelő **u** sor, és mivel t és u a W-n megegyezik, így a funkcionális függőség miatt S-en is megegyeznek.

Többértékű függőségek

- Az egyszerűség kedvéért megint tegyük fel, hogy X-nek nincs közös része se Y-nal, se W-vel. (Ha ez nem teljesül, akkor is igaz, csak akkor az ábra nem áttekinthető.) Legyen Z=R-XWY.

Y

	X	W	S	Y-S	Z
t	x	a	b	c	d
s	x	e	f	g	h
X→→Y miatt ∃u	x	a	f	g	d

W→S miatt **b=f.**

Hasonlóan igazolható minden axióma helyessége. **q.e.d.**

Többértékű függőségek

- **Állítás** (további levezetési szabályok):

  1. $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $X \rightarrow\rightarrow V$ esetén $X \rightarrow\rightarrow YV$.
  2. $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $WX \rightarrow\rightarrow V$ esetén $WX \rightarrow\rightarrow V-WY$.
  3. $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $XY \rightarrow V$ esetén $X \rightarrow V-Y$.
  4. $X \rightarrow\rightarrow Y$ és $X \rightarrow\rightarrow V$ esetén $X \rightarrow\rightarrow Y \cap V$
     és $X \rightarrow\rightarrow V-Y$
     és $X \rightarrow\rightarrow Y-V$.

  Bizonyítás: A definíciókban szereplő sorok létezéséből, illetve értékek egyezőségéből az előző bizonyításhoz hasonlóan közvetlenül adódik. **q.e.d.**

Többértékű függőségek

- **Állítás:** **$X \rightarrow\rightarrow Y$**-ből nem következik, hogy **$X \rightarrow\rightarrow A$,** ha **$A \in Y$.**
- **Bizonyítás:** A következő r tábla kielégíti az **$X \rightarrow\rightarrow AB$**-t, de nem elégíti ki az **$X \rightarrow\rightarrow A$**-t. **q.e.d.**

X	A	B	C
x	a	b	c
x	e	f	g
x	a	b	g
x	e	f	c

$X \rightarrow\rightarrow A$ esetén ennek a sornak is benne kellene lenni a táblában.

x	a	f	g

Többértékű függőségek

- **Állítás:** **X→→Y** és **Y→→V**-ből nem következik, hogy **X→→V.**
- **Bizonyítás:** A következő r tábla kielégíti az **X→→AB**-t, **AB→→BC**-t, de nem elégíti ki az **X→→BC**-t. **q.e.d.**

X	A	B	C
x	a	b	c
x	e	f	g
x	a	b	g
x	e	f	c

X→→BC esetén ennek a sornak is benne kellene lenni a táblában.

x	e	b	c

Többértékű függőségek

- Funkcionális függőségek esetén az implikációs probléma hatékony megoldását az attribútum halmaz lezárására lehetett visszavezetni, mert

  $F \models X \rightarrow Y \Leftrightarrow F \vdash X \rightarrow Y \Leftrightarrow Y \subseteq X^*$,

  ahol $X^* := \{A \mid F \vdash X \rightarrow A\}$
- A második ekvivalenciához fel kellett használni a dekompozíciós szabályt, de többértékű függőségek esetén nem érvényes a dekompozíciós szabály (a jobb oldalak nem vághatók szét). Így más módszer szükséges az összes levezethető függőség meghatározásához.
- Adott D esetén hogy lehet az összes $X \rightarrow\rightarrow Y$-t meghatározni, amely D következménye?
- Azt már tudjuk, hogy ha azonos X bal oldalú következményeket már találtunk, akkor a jobb oldalak egyesítésével, metszetével, különbségével újabbakra következtethetünk.
- **Ötlet:** Rögzített X bal oldal esetén keressük meg azokat a **bázishalmazokat**, amelyekből a fenti halmazműveletekkel az összes olyan jobb oldal összerakható, amire D következményét kapjuk.

Többértékű függőségek

- **Definíció**: $X \subseteq R$ és adott D függőségi halmaz esetén **$B(X,D)=\{Y1,Y2,...,Ym\}$** az X függőségi bázisa D-re nézve,
  - ha B(X,D) az R-X diszjunkt partíciója,
  - és tetszőleges **$V \subseteq R-X$** esetén $D \models X \rightarrow\rightarrow V$ akkor és csak akkor, ha **V** előállítható **Yi** bázistagok egyesítéseként.
- Kérdések:
  - Létezik-e mindig függőségi bázis?
  - Egyértelmű-e?
  - Hatékony algoritmussal elő lehet-e állítani?
- **Következmény:** Egy tagú egyesítést véve, a függőségi bázis minden Yi tagjára teljesül, hogy $D \models X \rightarrow\rightarrow Yi$.

Többértékű függőségek

- Ha **B(X,D)={Y1,Y2,...,Ym}** X függőségi bázisa:

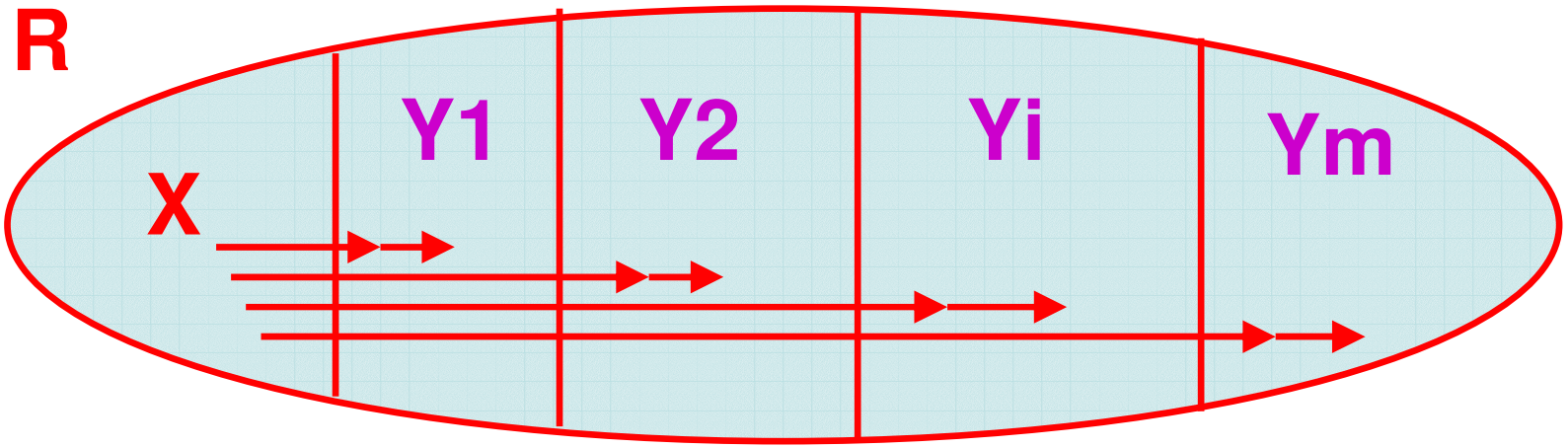

- Tehát az összes **X→→V**, amire **V⊆R-X** és **D|= X→→V:**
  - **X→→Yi**
  - **X→→YiYj**
  - **X→→YiYjYk**
  - **....**
  - **X→→Y1Y2...Ym**

Többértékű függőségek

- **Tétel:** $X \subseteq R$ és adott D függőségi halmaz esetén **$B(X,D)=\{Y1,Y2,...,Ym\}$** a halmazok sorrendjétől eltekintve egyértelmű, és meghatározható a következő naiv algoritmussal.

- $B(X,D)(0):=\{R-X\}$

  $B(X,D)(j)=\{W1,W2,...,Wk\}$ esetén vegyünk egy olyan V-t, amire $\boxed{D \models X \rightarrow\rightarrow V}$ és V nem áll elő a Wi-k egyesítéseként. (Ekkor V valódi módon belemetsz a Wi-k közül bizonyosakba.)

  $B(X,D)(j+1)$ –t úgy kapjuk, hogy **Wi**-ket lecseréljük **Wi-V** és **$Wi \cap V$** nem üres halmazokra.

  OUTPUT: $B(X,D)(n)$, ha $B(X,D)(n+1)=B(X,D)(n)$

Bizonyítás: Az algoritmus megáll, mert a partíciós tagokban csökken az attribútumok száma.

Többértékű függőségek

- Elég belátni, hogy a partíciós tagok többértékűen függnek az X-től!

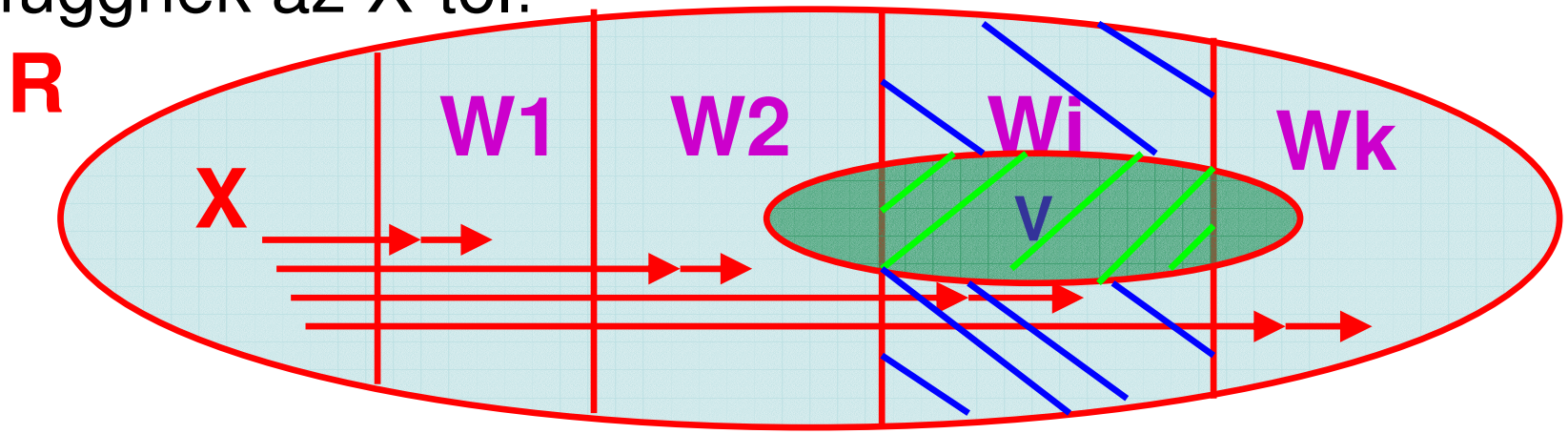

- **D|= X→→R-X**: mert **D|= X→∅**, A7 miatt **D|= X→→∅**, és A4 miatt **D|= X→→R-X∅** azaz **D|= X→→R-X**.
- **Indukció**: **D|= X→→Wi**: minden i-re.
- Mivel **D|= X→→V,** és a jobb oldalak metszete, különbsége is levezethető, így az új partíciós tagokra (**Wi-V** és **Wi∩V** halmazokra) is teljesül az implikáció:

  D|= X→→ Wi-V és **D|= X→→ Wi∩V. q.e.d.**

Többértékű függőségek

- A naiv algoritmus nem hatékony, ráadásul ha tudnánk hogy kell olyan V-t találni, amelyre **D|= X→→V,** akkor nem is kellene függőségi bázis.
- Be fogjuk látni, hogy ha D-ben csak többértékű függőségek vannak, akkor már hatékonyan megtalálható a függőségi bázis.
- Hogy lehet megoldani egy vegyes függőségeket tartalmazó D-re vonatkozó implikációs problémát csak többértékű függőségekre vonatkozó függőségi bázissal?
- **D** vegyes függőségi halmaznak megfeleltetünk egy **M(D)** többértékű függőségeket tartalmazó halmazt.
- **M(D)**:= {**U→→V**| ha **U→→V** ∈ **D**}

  ∪ {**S→→Ai**| ha **S→A1...Ak** ∈ **D**}
- A következő tétel mutatja, hogy mi a kapcsolat **D** és **M(D)** között.

Többértékű függőségek

- **Tétel:** Tegyük fel, hogy $X \cap Y = \emptyset$.
  $D \models X \rightarrow\rightarrow Y \Leftrightarrow Y$ előáll $B(X,M(D))$-hez tartozó partíciós tagok egyesítéseként.

- **Tétel:** Tegyük fel, hogy $A \notin X$.
  $D \models X \rightarrow A \Leftrightarrow$ **1.** $\{A\}$ halmaz szerepel $B(X,M(D))$-ben
  2. Van olyan $U \rightarrow V$ a D-ben, amelyre
  $A \notin U$ és $A \in V$.

- A két tételt nem bizonyítjuk, helyette megnézzük, hogy lehet $B(X,M(D))$ függőségi bázist meghatározni hatékonyan. Csak azt használjuk ki, hogy $M(D)$-ben csak többértékű függőségek szerepelnek.

Többértékű függőségek

- **Tétel:** $X \subseteq R$ és adott **M**, csak többértékű függőségeket tartalmazó halmaz esetén **B(X,M) függőségi bázis meghatározható a következő algoritmussal.**

- **B(X,M)**(0):={R-X}

  B(X,M)(j)={W1,W2,...,Wk} esetén vegyünk egy olyan V-t, amire $\boxed{\mathbf{U} \rightarrow\rightarrow \mathbf{V} \in \mathbf{M},}$ és van olyan Wi, hogy $\boxed{\mathbf{U} \cap \mathbf{Wi} = \emptyset}$, és **V** valódi módon belemetsz a Wi-be.

  B(X,M)(j+1) –t úgy kapjuk, hogy **Wi**-ket lecseréljük **Wi-V** és **Wi∩V** nem üres halmazokra.

  OUTPUT: **B(X,M)**(n), ha **B(X,M)**(n+1)=**B(X,M)**(n)

Bizonyítás: Az algoritmus megáll, mert a partíciós tagokban csökken az attribútumok száma.

Többértékű függőségek

- Elég belátni, hogy a partíciós tagok többértékűen függnek az X-től!

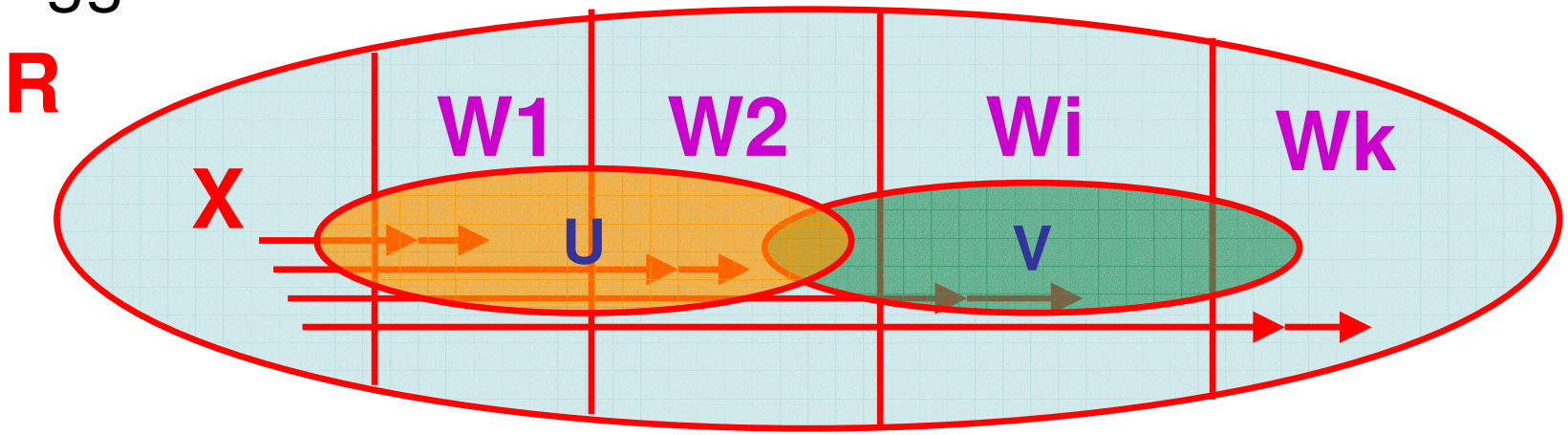

- **M|= X→→R-X**: mert **M|= X→∅**, A7 miatt **M|= X→→∅**, és A4 miatt **M|= X→→R-X∅** azaz **M|= X→→R-X**.
- **Indukció**: **M|= X→→Wi**: minden i-re.
- A7 miatt **M|= X→→X,** és a jobb oldalak egyesíthetők, így **M|= X→→XW1...Wi-1Wi+1...Wk.**
- Mivel **U** része a jobb oldalnak, ezért A7 miatt **M|=XW1...Wi-1Wi+1...Wk→→U.**
- **U** és **V** választása miatt **M|= U→→V**

Többértékű függőségek

- A tranzitív szabály, A7 miatt:

  $M \models XW_1 \ldots W_{i-1} W_{i+1} \ldots W_k \rightarrow\rightarrow V-U$.
- A tranzitív szabály, A7 miatt:

  $M \models X \rightarrow\rightarrow (V-U)-XW_1 \ldots W_{i-1} W_{i+1} \ldots W_k$.
  - A rajzon látszik, hogy a jobb oldal nem más, mint **$W_i \cap V$,** tehát kijött, hogy
  - **$M \models X \rightarrow\rightarrow W_i \cap V$.**
- Indukció miatt:
  - **$M \models X \rightarrow\rightarrow W_i$** és a jobb oldalak különbsége vehető, így:
  - **$M \models X \rightarrow\rightarrow W_i - (W_i \cap V)$,** azaz
  - **$M \models X \rightarrow\rightarrow W_i - V$.**
- Tehát az új partíciós tagokra is teljesül a függőség. **q.e.d.**
- Most azért volt bonyolultabb a bizonyítás, mert **X**-től különböző **U** szerepelt a bal oldalon.
- **Költség:** csak **M**-beli függőségeket kell venni, így **$O(|M|*|R|^3)$**

Többértékű függőségek

- **Következmény:** $B(X,M(D))$ függőségi bázist meg lehet határozni hatékonyan, így a már idézett alábbi tétel miatt vegyes függőségekre is hatékonyan megoldható az implikációs probléma.
- **Tétel:** Tegyük fel, hogy $X \cap Y = \emptyset$.

  $D \models X \rightarrow\rightarrow Y \Leftrightarrow Y$ előáll $B(X,M(D))$-hez tartozó partíciós tagok egyesítéseként.
- **Tétel:** Tegyük fel, hogy $A \notin X$.

  $D \models X \rightarrow A \Leftrightarrow$ **1.** $\{A\}$ halmaz szerepel $B(X,M(D))$-ben

  2. Van olyan $U \rightarrow V$ a D-ben, amelyre

  $$A \notin U \text{ és } A \in V.$$
- **Megjegyzés:** Ha $X \cap Y = \emptyset$. nem teljesül, akkor is visszavezethető a fentiekre: Legyen $Y1 := Y - X$.

  $D \models X \rightarrow X \cap Y$ vagyis $D \models X \rightarrow\rightarrow X \cap Y$ mindig teljesül, azaz $D \models X \rightarrow\rightarrow Y \Leftrightarrow D \models X \rightarrow\rightarrow Y1$.

Többértékű függőségek

- A **veszteségmentesség**, **függőségőrzés** definíciójában most **F** funkcionális függőségi halmaz helyett **D** függőségi halmaz többértékű függőségeket is tartalmazhat.
- Így például d=(R1,...,Rk) veszteségmentes dekompozíciója R-nek **D**-re nézve, akkor és csak akkor, ha minden $\mathbf{r \in SAT(D)}$ esetén $\mathbf{r = \Pi_{R1}(r) |\!\!><\!\!| \ldots |\!\!><\!\!| \Pi_{Rk}(r)}$

- A következő tétel miatt a veszteségmentesség implikációs problémára vezethető vissza, így hatékonyan eldönthető.

- **Tétel:** A d=(R1,R2) akkor és csak akkor **veszteségmentes** dekompozíciója R-nek, ha $\mathbf{D \models R1 \cap R2 \rightarrow\rightarrow R1 - R2}$.

Többértékű függőségek

- **Bizonyítás.** Legyen **r∈SAT(D)**.

R1-R2	R1∩R2	R2-R1
a	b	e
f	b	c
a	b	c

- A dekompozíció akkor és csak akkor **veszteségmentes**, ha a vetületek összekapcsolása része a relációnak, azaz **ab**$\in \Pi_{R1}$**(r)** és **bc**$\in \Pi_{R2}$**(r)** esetén **abc**∈**r,** ami pont azt jelenti, hogy a közös részen megegyező két sorhoz létezzen egy harmadik sor, ahogy a **R1∩R2→→R1-R2** többértékű függőség definíciójában szerepel. **q.e.d.**

Többértékű függőségek

- A 4.normálforma definiálása előtt foglaljuk össze, hogy melyek a **triviális többértékű függőségek**, vagyis amelyek **minden relációban teljesülnek**.
- Mivel minden funkcionális függőség többértékű függőség is, így a triviális funkcionális egyben triviális többértékű függőség is.
- **$Y \subseteq X$** esetén **$X \rightarrow\rightarrow Y$ triviális többértékű függőség.**
- Speciálisan **$Y=\emptyset$** választással **$X \rightarrow\rightarrow \emptyset$** függőséget kapjuk, és alkalmazzuk a komplementer szabályt, azaz **$Z=R-X\emptyset$,** így az **$X \rightarrow\rightarrow R-X$** függőség is mindig teljesül, azaz:
- **$XY=R$** esetén **$X \rightarrow\rightarrow Y$ triviális többértékű függőség.**
- A szuperkulcs, kulcs definíciója változatlan, azaz **X szuperkulcsa R**-nek **D**-re nézve, ha **$D \models X \rightarrow R$.**
- A minimális szuperkulcsot **kulcsnak** hívjuk.

Többértékű függőségek

- A 4.normálforma hasonlít a BCNF-re, azaz minden nem triviális többértékű függőség bal oldala szuperkulcs.
- **Definíció:** R **4NF**-ben van D-re nézve, ha **$XY \neq R$**, **$Y \not\subset X$,** és **$D \models X \rightarrow\rightarrow Y$** esetén **$D \models X \rightarrow R$.**
- **Definíció: d={R1,...,Rk}** dekompozíció **4NF**-ben van D-re nézve, ha minden Ri **4NF**-ben van $\Pi_{Ri}(D)$-re nézve.
- **Állítás:** Ha R **4NF**-ben van, akkor **BCNF**-ben is van.
- **Bizonyítás**. Vegyünk egy nem triviális **$D \models X \rightarrow A$** **funkcionális** függőséget. Ha **$XA=R$**, akkor **$D \models X \rightarrow R$**, ha **$XA \neq R$**, akkor a **$D \models X \rightarrow\rightarrow A$** nem triviális többértékű függőség és a **4NF** miatt **$D \models X \rightarrow R$.** **q.e.d.**
- **Következmény:** Nincs mindig **függőségőrző és veszteségmentes 4NF** dekompozíció.

Többértékű függőségek

- **Veszteségmentes 4NF dekompozíció**t mindig tudunk készíteni a naiv BCNF dekomponáló algoritmushoz hasonlóan.
- **Naiv algoritmus veszteségmentes 4NF dekompozíció előállítására:**

  Ha R 4NF-ben van, akkor megállunk, egyébként van olyan nem triviális **$X \rightarrow\rightarrow Y$,** amely R-ben teljesül, de megsérti a 4NF-et, azaz X nem szuperkulcs. (Az is feltehető, hogy X és Y diszjunkt, mert különben Y-helyett az Y-X-et vehettük volna jobb oldalnak.) Ekkor **R helyett vegyük az (XY,R-Y)** dekompozíciót. **$XY \neq R$**, így *mindkét tagban csökken az attribútumok száma.*

  $XY \cap (R-Y) = X \rightarrow\rightarrow Y = XY-(R-Y)$, azaz a kéttagú dekompozícióknál bizonyított állítás miatt *veszteségmentes kettévágást kaptunk*. A kettévágásokat addig hajtjuk végre, amíg minden tag 4NF-ben nem lesz. Legrosszabb esetben a 2 oszlopos sémákig kell szétbontani, amelyek mindig 4NF-ben vannak, mivel nem lehet bennük nem triviális többértékű függőség.